GUIA DIDÀCTICA

Com som els catalans?

Materials didàctics per comprendre la societat catalana actual

Laia Monterde, Anna Tarrés, Clàudia Vallvé

PaD
Panel de Desigualtats a Catalunya

www.paneldesigualtats.cat

FUNDACIÓ JAUME BOFILL

PRESENTACIÓ

Per què aquests materials?

La Fundació Jaume Bofill, a partir de les anàlisis del **Panel de Desigualtats Socials a Catalunya (PaD)**, posa a disposició de les escoles, instituts i altres agents educatius (temps de lleure, voluntariat social,...) una sèrie de materials didàctics per treballar com és la societat catalana d'avui, fent èmfasi en les seves desigualtats socials.

La proposta didàctica gira entorn als materials divulgatius en motiu dels 10 anys del PaD "Trajectòries i canvi social a Catalunya. 10 anys, 10 debats", formats per 10 vídeos per debatre sobre una desena d'aspectes clau en la nostra societat:

1. Classes socials
2. Educació
3. Pobresa
4. Treball
5. Treball domèstic i familiar
6. Habitatge
7. Joventut i emancipació
8. Formació de parella
9. Models de convivència
10. Usos lingüístics

Cada vídeo està acompanyat d'una **Proposta didàctica** , un **Quadern del docent** i un **Quadern de l'alumne**, amb propostes d'activitats i materials de suport per treballar els continguts presentats en el vídeo.

Objectius

Els **objectius** d'aquests materials són:

- Facilitar la introducció del debat sobre els 10 temes que tracten els vídeos a les aules d'Educació Secundària Obligatòria (12 a 16 anys), per motivar el seu interès sobre diferents aspectes de la societat catalana actual.
- Proporcionar eines perquè adolescents i joves reflexionin i es puguin formar una opinió informada sobre temes clau per entendre les desigualtats socials i les condicions de vida a Catalunya.
- Acostar el coneixement a adolescents i joves dels mètodes d'investigació de les ciències socials i veure, amb l'exemple del PaD, com a través del mètode científic podem fer una mirada analítica a la realitat social.
- Contribuir a què el coneixement científic elaborat a través del PaD tingui una major divulgació entre la ciutadania de Catalunya, convertint-lo en coneixement socialment útil.

Guia didàctica

En aquesta guia s'ofereixen les **pautes bàsiques** per a la utilització de tots aquests materials didàctics, en funció de les necessitats i característiques de cada grup classe:

- Plantejament metodològic
- Com utilitzar aquests materials didàctics?
- Exemple d'aplicació

PLANTEJAMENT METODOLÒGIC

Principis i fases de les activitats

Els materials que teniu a les mans s'han dissenyat partint de quatre principis bàsics:

- Aprenem fent, no només escoltant
- Una experiència val més que mil teories
- Més val aprendre una sola cosa a fons que intuir-ne mil, però malament
- Si no s'aplica el que s'ha après, s'acaba oblidant

Aquest plantejament es tradueix en una estructuració de les activitats a l'aula en tres fases:

1. EXPLORAR. Un treball previ d'observació i anàlisi per entendre els conceptes clau, tot generant inquietud sobre els temes a tractar.

2. REFLEXIONAR. La reflexió entorn als temes que es plantegen, el moment de l'anàlisi de les opinions i informacions per part de l'alumnat.

3. ACTUAR. Un treball posterior o una reflexió per a l'aplicació o vivència del que s'ha après, que ajudi a fixar els coneixements.

Per a cada vídeo, trobareu d'una banda **4 activitats bàsiques del vídeo,** senzilles i curtes que es realitzen a partir del visionat del vídeo i en conjunt poden tenir una durada d'entre 1 i 3 sessions d'una hora. Depenent del tipus d'ús que es vulgui fer dels materials, poden realitzar-se totes aquestes activitats o una part, i s'hi pot dedicar més o menys temps.

I d'altra banda, entre **3 i 6 activitats per anar més enllà per vídeo,** més complexes, llargues i interdisciplinàries, la seva durada dependrà del docent i del grup. Així, el docent pot escollir les activitats que més s'adeqüin al temps disponible i al grau de maduresa del grup i modular les activitats didàctiques adaptant-les a les característiques del grup classe.

Activitats bàsiques del vídeo

EXPLORAR

L'objectiu d'aquesta fase és generar inquietud en els i les alumnes, obrint interrogants i preguntes concretes entorn de la temàtica plantejada. Així mateix, abans del visionat dels vídeos és important clarificar una sèrie de conceptes teòrics previs per tal que l'alumnat percebi les implicacions d'allò que s'explica en el vídeo.

1. Per això, a cada vídeo, la primera activitat és **Avui parlem de...** que té la voluntat d'introduir breument els conceptes que es mostren al vídeo per facilitar la seva comprensió a l'alumnat i plantejar les preguntes clau.

PLANTEJAMENT METODOLÒGIC

Per desenvolupar aquesta activitat, trobareu per a cada vídeo una introducció teòrica sobre la temàtica a tractar i un glossari específic per al docent (**fitxes 01 i 02 Quadern del docent**).

REFLEXIONAR

El segon pas consisteix a analitzar i contrastar les situacions, dades i opinions que es plantegen en el vídeo. A partir d'aquesta anàlisi es pot provocar una reflexió personal des de la pròpia experiència i des de l'entorn més llunyà al més proper. La major part de les activitats bàsiques del vídeo s'emmarquen en aquesta fase.

2. L'activitat **Analitzem un cas** consisteix en el visionat de la conversa inicial, el seu anàlisi a partir del buidat dels continguts en un qüestionari i del debat posterior. Per al desenvolupament de l'activitat, trobareu un guió per al debat, amb les claus d'interpretació de la conversa i les preguntes i respostes suggerides al qüestionari, que són la base per al debat conjunt (**fitxa 03 Quadern del docent**). Així mateix, l'alumne compta amb un full de treball per fer el buidat de la conversa (**fitxa 01 Quadern de l'alumne**).

3. **Per què serveixen les dades** és una activitat a realitzar durant un segon visionat del vídeo. El seu objectiu és comparar què diu la "gent del carrer" a qui s'entrevista al vídeo i què diuen les dades elaborades a partir de les anàlisis del PaD, per reflexionar sobre el mètode científic per explicar la realitat social. Per portar a terme l'activitat i el debat posterior el docent compta amb un document específic (**fitxa 04 Quadern del docent**). Durant el visionat del vídeo, una part de l'aula apunta el que diuen les dades i l'altra el que diu la gent, per fer-ho compten amb dos fulls de treball (**fitxes 02 i 03 Quadern de l'alumne**).

4. A l'activitat **I nosaltres què?** Abordem les reflexions sobre les vivències i les situacions personals i traslladem el debat a l'àmbit personal, a la situació de l'alumnat i del seu entorn. Per portar a terme aquest debat, el docent compta amb un guió específic per a cada vídeo (**fitxa 05 Quadern del docent**).

ACTUAR

El següent pas en el procés d'aprenentatge és fixar els coneixements mitjançant algun tipus d'actuació o vivència directa de l'alumnat en la qual s'apliqui allò que s'ha après i es visqui en primera persona.

5. L'activitat **Què es pot fer?** planteja un debat sobre propostes d'actuació a partir de les polítiques proposades al vídeo i d'altres iniciatives, per part dels poders públics, per altres organitzacions i per l'alumnat per reduir les problemàtiques exposades al vídeo. Per portar a terme aquest debat, el docent compta amb un guió específic per a cada vídeo (**fitxa 06 Quadern del docent**).

PLANTEJAMENT METODOLÒGIC

Activitats per anar més enllà

Es tracta d'una proposta d'activitats i de materials de suport diferent per a cada vídeo per aprofundir en els temes que s'hi tracten i que incideixen en qualsevol moment o fase del procés d'aprenentatge. Hi tenen un pes important l'aplicació de tècniques de recerca social com la recerca d'informació secundària, l'enquesta i l'entrevista en els àmbits temàtics que es treballen als vídeos, però també l'anàlisi dels mitjans de comunicació, entre d'altres. Alguns exemples d'activitats són:

- Investiguem. Analitzem les dades
- Cerquem i expliquem. Fem entrevistes/enquestes
- Notícies i imatges per pensar
- Jocs i dinàmiques per reflexionar
- Passem a l'acció

Cada activitat està explicada breument amb una fitxa específica al **Quadern del docent,** on s'especifica tipus d'activitat (explorar, reflexionar o actuar), competències treballades i àrees de coneixement involucrades, objectius de l'activitat, descripció i materials de suport.

En alguns casos també hi ha fitxes específiques al **Quadern de l'alumne**, per exemple, imatges, dibuixos, textos, articles de premsa...

Altres recursos per al docent

La darrera fitxa del **Quadern del docent** de cada vídeo és **Altres recrusos per al docent.** S'hi adjunta un llistat amb el nom, descripció i ubicació de recursos interessants per seguir treballant els temes tractats als vídeos, als quals s'ha fet referència o no en alguna de les activitats.

Es troben recursos dels següents tipus: publicacions del PaD, altres publicacions, articles de premsa, materials didàctics, webs, vídeos i pel·lícules.

COM UTILITZAR AQUESTS MATERIALS DIDÀCTICS?

1.Escollir el tema a treballar

Podeu escollir entre 10 temes, amb diferents nivells de complexitat i durada (si cliqueu sobre el tema d'interès accedireu al lloc web des d'on us podreu descarregar la guia didàctica)

N	Tema	Preguntes clau	Complexitat			Temes afins
			Alta	Mitjana	Baixa	
1	Classes socials	Catalunya: societat classista o meritocràtica? Quants catalans han pujat o baixat en l'escala social? L'ascensor social ha funcionat igual per a tothom?	■			2,3,4
2	Educació	Quin paper juga l'educació en el futur dels nostres fills? Quin valor donem a l'educació dels nostres fills i filles? Quin pes té el nivell educatiu en la posició social que assolim?	■			1,3,4,7
3	Pobresa	La pobresa és només conseqüència de la crisi? Quantes persones pobres hi ha a Catalunya? Qui es queda i qui aconsegueix sortir de la pobresa?			■	1,2,4
4	Treball	Tenim tots les mateixes oportunitats de participar en el mercat de treball? El creixement econòmic fa desaparèixer les desigualtats en el treball? Les conseqüències de la crisi, ens afecten a tots igual?	■			1,2,3, 5,6,7
5	Treball domèstic i familiar	Avancem cap a la igualtat entre els homes i les dones? Com es comprometen homes i dones en el treball domèstic i familiar? Eduquem les noves generacions per a un model d'igualtat?		■		4,9
6	Habitatge	El cost de l'habitatge, un pes cada vegada més difícil de suportar? Qui té l'habitatge en propietat i qui viu de lloguer a Catalunya? Com ha canviat l'endeutament de les llars catalanes?		■		3,7,9
7	Joventut i emancipació	Per què els joves marxen tan tard de casa dels pares? En quin moment s'emancipen els joves? Amb el pas del temps ha canviat el patró d'emancipació?		■		4,6,9
8	Formació de parella	L'amor és cec? Com escollim la nostra parella? És l'atzar el que fa que dues persones es trobin o hi intervenen altres factors?	■			1,2,7
9	Models de convivència	Quins són els nous models de convivència a Catalunya? Com és avui el model típic de llar catalana? Han emergit noves formes de convivència?			■	6,7,8
10	Usos lingüístics	L'ús del català, avança o recula? Fem servir la mateixa llengua en els àmbits públics i privats? Hi ha conflicte lingüístic entre catalanòfons i castellanòfons?	■			1,2

2. Escollir les activitats a realitzar

En la proposta didàctica es proposen diferents activitats estructurades entorn dels tres grans objectius didàctics: explorar, reflexionar i actuar. Les activitats que s'inclouen en la proposta didàctica poden ser modulades pel professorat en funció del temps disponible i del grau de maduresa del grup. El o la docent podrà escollir les activitats a realitzar en funció de les següents variables:

1. **Temps disponible**. Es poden escollir activitats per treballar el vídeo en 1 hora o en 2 o més hores de classe.
2. **Objectiu de l'activitat.** Es poden realitzar diferents tipus d'activitats segons si l'objectiu és explorar, reflexionar o actuar.
3. **Complexitat**. Es pot treballar exclusivament a partir del vídeo o es pot anar més enllà del vídeo mitjançant la realització d'activitats que permeten aprofundir en les temàtiques plantejades. En aquest segon cas, es poden realitzar activitats que impliquen un treball transversal des de diferents àrees de coneixement.

3.Utilitzar els materials de suport

Cada fitxa va acompanyada d'un **Quadern per al docent** i un **Quadern per a l'alumne** amb tots els materials necessaris per dur a terme les activitats proposades.

EXEMPLE D'APLICACIÓ

A continuació oferim un exemple de programació d'una unitat temàtica en vuit passos, a partir dels materials didàctics proposats.

Dia 1. Visionat del vídeo

1. El docent fa una introducció general sobre els continguts del vídeo y formula les preguntes clau per generar interès i expectació sobre la temàtica a treballar.

2. Es realitza un primer visionat del vídeo, sense prendre notes.

3. El docent dóna algunes pinzellades teòriques (a partir de la informació continguda en les fitxes 01 i 02 del **Quadern del docent**).

4. El docent assigna tasques al grup per a la recollida d'informació (un grup d'alumnes se centra en el buidat d'informació sobre la conversa, un altre grup recull les dades i un altre es fixa en el que diu la gent del carrer).

5. Es realitza un segon visionat seguint les pautes de treball proporcionades pel docent.

6. Es posa en comú la informació recollida. Els responsables de cada part del vídeo llegeixen en veu alta el seu buidat mentre la resta de la classe pren nota.

7. S'obre un debat a partir dels guions continguts en les activitats 3,4 i 5: Què diuen les dades? I nosaltres, què? Què es pot fer?

Dies 2 i 3. Realització d'activitats relacionades

8. Es complementa el treball mitjançant la realització d'una de les activitats de l'apartat **Per anar més enllà:** treball amb dades, realització d'entrevistes o enquestes, lectura de premsa, dinàmiques de grup o actuacions en relació amb la temàtica.

Aquesta programació permet treballar un tema social complex durant una hora de manera dinàmica i amena. El fet de seguir els tres passos metodològics proposats (observació, reflexió i acció) permet aconseguir un nivell d'aprofundiment alt respecte a la temàtica, i facilita el procés d'aprenentatge.

Com som els catalans?

Materials didàctics per comprendre la societat catalana actual

Laia Monterde, Anna Tarrés, Clàudia Vallvé

→ Classes socials	Habitatge
Educació	Joventut i emancipació
Pobresa	Formació de parella
Treball	Models de convivència
Treball domèstic i familiar	Usos lingüístics

PaD
Panel de Desigualtats a Catalunya

www.paneldesigualtats.cat

FUNDACIÓ JAUME BOFILL

Com som els catalans? Materials didàctics per comprendre la societat catalana actual

La Fundació Jaume Bofill, a partir de les anàlisis de l'enquesta **Panel de Desigualtats Socials a Catalunya (PaD),** posa a disposició de les escoles i instituts una sèrie de materials didàctics per treballar en l'àmbit educatiu com és la societat catalana d'avui, fent èmfasi en les seves desigualtats socials.

La proposta didàctica gira entorn dels materials elaborats amb motiu dels 10 anys del PaD "Trajectòries i canvi social a Catalunya. 10 anys, 10 debats", formats per 10 vídeos per debatre sobre aspectes clau en la nostra societat, relacionats entre si.

El plantejament metodològic i la forma d'utilitzar aquests materials s'explica breument a la Guia Didàctica, que es recomana llegir abans de portar a terme les activitats proposades a continuació.

Cada vídeo està acompanyat d'una **Proposta didàctica**, un **Quadern del docen**t i un **Quadern de l'alumne**, amb propostes d'activitats i materials de suport per treballar els continguts presentats en el vídeo.

1

VÍDEO

CLASSES SOCIALS

Catalunya. Societat classista o meritocràtica?

FITXA TÈCNICA

Preguntes clau	• Existeixen les classes socials? Com les definim/identifiquem? Tenim totes les persones les mateixes possibilitats de pujar de classe? Quins factors ens ajuden i quins factors ens ho dificulten? • Com és la societat catalana? És una societat immòbil, on les persones neixen i moren en una mateixa classe social? O hi ha oportunitats de canvi? • Ha canviat la situació social de fills, pares i avis? Què succeeix actualment? I en el futur?
Complexitat	Alta
Breu descripció	Les classes socials no són fixes, sinó que les persones poden canviar de classe al llarg de la vida, bé progressant (ascendint de classe social) o bé empitjorant la seva situació (baixant de classe social). Hi ha societats en les quals aquests moviments són molt més fàcils que en d'altres, i un volum important de persones canvien de classe social al llarg de la seva vida. N'hi ha d'altres en què la classe social està molt condicionada per la situació de partida de la persona, i resulta molt difícil moure's de la classe social en què s'ha nascut. A partir de l'anàlisi de les dades del Panel de Desigualtats Socials a Catalunya i de les opinions de la gent del carrer, el vídeo analitza els moviments de classe social a la societat catalana.
Enllaç del vídeo	www.youtube.com/watch?feature=player_embedded&v=O5oHUi10Spk
Vídeos relacionats	**Educació**. Existeix una relació molt clara entre nivell educatiu i classe social. Les classes socials baixes tenen menys possibilitats d'accedir a nivells educatius superiors que les classes mitjana i alta, la qual cosa perpetua el sistema de classes. **Pobresa**. Les classes socials més baixes es troben en situació de pobresa. **Treball**. L'accés al treball és determinant per mantenir o modificar l'estatus social.

1 VÍDEO

CLASSES SOCIALS

Catalunya. Societat classista o meritocràtica?

PROPOSTA DIDÀCTICA

Objectiu	Activitat	Metodo-logia	Materials de suport	Comple-xitat	Temps
	Avui parlem de... Introduïm breument els conceptes que es mostren al vídeo per facilitar la seva comprensió.	Presentació per part del docent	**D1_01** Què són les classes socials? **D1_02** Glossari sobre classes socials	Baixa	15'-30'
	Analitzem un cas Visionem la conversa inicial i l'analitzem a partir d'un qüestionari i del debat.	Resposta a qüestionari i debat	**D1_03** Guió per al debat: La conversa **A1_01** Full de treball: La conversa	Baixa	15'
	Analitzem les dades Durant el visionat del vídeo, una part de l'aula apunta el que diuen les dades i l'altra el que diu la gent. Després comparem les respostes i reflexionem sobre el mètode científic per explicar la realitat que ens envolta.	Treball individual, treball en petits grups i debat	**D1_04** Guió per al debat: Per què serveixen les dades? **A1_02** Full de treball: Què diuen les dades? **A1_03** Full de treball: Què diu la gent del carrer?	Baixa	30'-45'
	Reflexions sobre les vivències i les situacions personals Traslladem el debat a l'àmbit personal, reflexionant sobre la situació de l'alumnat i el seu entorn.	Debat	**D1_05** Guió per al debat: I nosaltres què?	Mitjana	30'
	Fem propostes d'actuació A partir de les polítiques proposades al vídeo i d'altres iniciatives, pensem en accions a realitzar per part dels poders públics, per altres organitzacions i per l'alumnat per reduir les problemàtiques exposades al vídeo.	Debat	**D1_06** Guió per al debat: Què es pot fer?	Alta	30'
	Per anar més enllà Proposta d'activitats i de materials de suport per aprofundir en els temes del vídeo, en qualsevol moment del procés d'aprenentatge. S'adjunta un llistat final amb altres recursos per seguir treballant els temes.		**D1_07** Cerquem i expliquem (1) **D1_08** Cerquem i expliquem (2) **D1_09** Notícies i imatges per pensar **D1_10** Jocs i dinàmiques per reflexionar **D1_11** Altres recursos per al docent	Alta	Variable

D1

VÍDEO

CLASSES SOCIALS

Catalunya. Societat classista o meritocràtica?

QUADERN DEL DOCENT

Aquest quadern és una eina per facilitar al docent el treball sobre les temàtiques que tracta el vídeo i es complementa amb el **Quadern de l'alumne**, on es troben els materials (fitxes) per al desenvolupament de les activitats i altres recursos per a l'alumnat.

Inclou una explicació sobre els conceptes clau que es treballaran (documents 01 i 02) i unes propostes detallades d'activitats de debat per treballar a l'aula els diferents temes que apareixen al vídeo (03 – 06).

A la part final del quadern (07 – 10) trobareu altres propostes d'activitat, per anar més enllà del vídeo i aprofundir en altres competències o àrees de coneixement, interessant si es vol fer un treball més aprofundit o transversal (entre diferents matèries) sobre les classes socials a Catalunya.

La darrera pàgina del quadern inclou una taula amb altres recursos que es consideren valuosos i s'indica la seva ubicació (11)

D1_01 Què són les classes socials?

D1_02 Glossari sobre classes socials

D1_03 Guió per al debat: La conversa

D1_04 Guió per al debat: Per què serveixen les dades?

D1_05 Guió per al debat: I nosaltres què?

D1_06 Guió per al debat: Què es pot fer?

D1_07 Per anar més enllà: Cerquem i expliquem (1)

D1_08 Per anar més enllà: Cerquem i expliquem (2)

D1_09 Per anar més enllà: Notícies i imatges per pensar

D1_10 Per anar més enllà: Jocs i dinàmiques per reflexionar

D1_11 Altres recursos per al docent

D1 VÍDEO

CLASSES SOCIALS

Catalunya. Societat classista o meritocràtica?

D1_01 QUÈ SÓN LES CLASSES SOCIALS?

La classe social

Els sociòlegs parlen de "l'estratificació social" per descriure les desigualtats que existeixen entre les persones dins una societat. Una classe social està formada per un conjunt de persones amb característiques semblants pel que fa a la riquesa, l'estil de vida, el seu grau de benestar, el nivell de formació, etc. En la nostra societat distingim, bàsicament, entre tres grups socials o classes:

- **Classe alta**: És la classe amb un nivell de vida més alt. Són persones amb un nivell econòmic elevat que els permet accedir fàcilment a allò que desitgen (educació, casa, cotxe, viatges, activitats d'oci...) i solen tenir molt poder i capacitat d'influir en les decisions polítiques i econòmiques.
- **Classe mitjana**: És la més àmplia dins de les nostres societats (s'afirma que la societat occidental és una societat "de classe mitjana"). Està formada per persones amb un nivell educatiu alt (formació tècnica o universitària) i que realitzen feines qualificades (treballen a l'administració pública, en grans empreses, són mestres, metges, arquitectes, tenen petits negocis...). En tenir un nivell educatiu alt i treballs qualificats, tenen un bon nivell de vida pel que fa al tipus d'habitatges que ocupen, les activitats d'oci a les quals accedeixen, la possibilitat d'escollir bones escoles per als seus fills, etc.
- **Classe baixa**: La classe baixa està formada principalment per persones treballadores o amb dificultats d'inserció laboral i precarietat; i, normalment, amb nivells educatius baixos (ESO o formació professional inicial). El tipus de treball més comú són les feines manuals: paletes, electricistes, perruquers, dependents. El seu nivell de vida és més limitat que en les altres classes socials tot i que en les darreres dècades els salaris han pujat i han pogut accedir a productes i béns que abans estaven totalment fora del seu abast (propietat de la casa, capacitat per viatjar, possessió d'electrodomèstics, cotxes, etc.).
- **Infraclasse**. La infraclasse està formada per les persones que ocupen l'esglaó més baix de l'escala de classes. El seu nivell de vida és molt més baix que el de la resta de persones de la societat, i pateixen molts desavantatges. Són persones aturades de llarga durada, algunes fins i tot no tenen un lloc on viure i depenen en gran mesura dels serveis socials. Es tracta de persones "marginades" o "excloses" de l'estil de vida de què gaudeix la resta de la població.

A Catalunya, gairebé la meitat de la població pertany a la classe mitjana, tot i que amb la crisi econòmica aquesta situació està canviant.

Estructura de classes a Catalunya (2009)

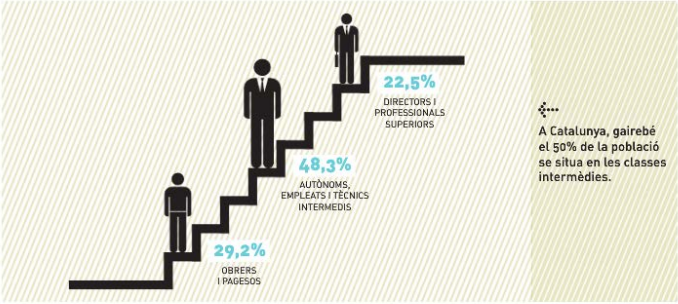

Font: Elaboració pròpia a partir de Martínez, X. i Marín, A. (2011) amb dades PaD. Fundació Jaume Bofill.

D1 VÍDEO

CLASSES SOCIALS

Catalunya. Societat classista o meritocràtica?

D1_01 QUÈ SÓN LES CLASSES SOCIALS?

Mobilitat social

Les classes socials no són fixes, sinó que són com "posicions" que es poden adquirir o perdre al llarg de la vida. La mobilitat social es refereix al moviment de les persones entre les diferents classes socials, i pot ser ascendent (quan es passa d'una classe social a una altra de més alta) o descendent (quan succeeix el contrari).

Quan es produeix mobilitat social es parla d'ascensor social, i quan la causa d'aquesta mobilitat social és l'esforç individual, l'educació i el treball, es parla de meritocràcia.

Hi ha països més meritocràtics que d'altres, en els quals les persones tenen més possibilitat d'ascendir de classe social (treballant, estudiant, etc.). En canvi, en altres països les persones estan molt condicionades per la classe social en la qual han nascut i resulta molt difícil moure's de classe social. En aquest segon cas es parla de països amb una forta herència de classe. Els EUA s'han vist, tradicionalment, com un país molt meritocràtic (el país de les oportunitats). En canvi l'Índia, amb un sistema de castes molt rígid, és un exemple de país amb poca mobilitat i alta herència de classe.

Entre 1995 i 2009 a Catalunya hi ha hagut una mobilitat social molt alta. No obstant això, la crisi econòmica ha afectat negativament aquesta tendència i actualment ens trobem en una situació d'estancament.

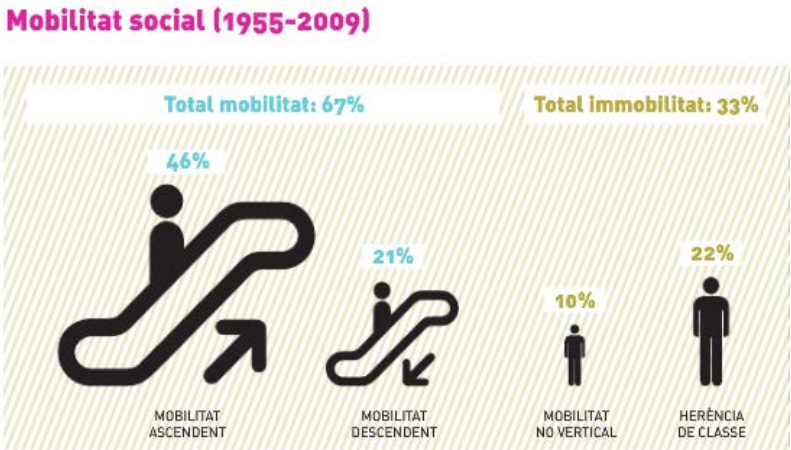

Font: Elaboració propia a partir de MARTÍNEZ, X. i MARÍN, A. amb dades PaD. Fundació Jaume Bofill.

A banda de classe social, els altres conceptes clau del vídeo són (veure Glossari): escala social, ascensor social, estatus, meritocràcia, despesa social, herència de classe, cohesió social i igualtat d'oportunitats.

D1 VÍDEO

CLASSES SOCIALS

Catalunya. Societat classista o meritocràtica?

D1_02 GLOSSARI SOBRE CLASSES SOCIALS

Escala social

- La societat occidental s'organitza en classes socials, grups socials amb diferències econòmiques o d'estatus entre elles. A la nostra societat podem parlar de classe alta, classe mitjana i classe baixa i aquests grups tenen una jerarquia entre si, de més poder socioeconòmic a menys. Per això es diu que a la nostra societat hi ha una escala social.
- La possibilitat de moure's en l'escala social és la mobilitat social.
- En la nostra societat és possible pujar i baixar per l'escala social. No tothom que neix en la classe baixa, resta en la classe baixa fins que es mor.

Ascensor social

- Com l'escala social, l'ascensor social és una imatge, una metàfora, per exemplificar com es puja o baixa entre posicions socioeconòmiques.
- Quan una persona passa de posicions de classe baixa a posicions de classe mitjana o alta es diu que fa un ascens social, ja que accedeix a més possibilitats socioeconòmiques. Si una persona passa de posicions de classe alta o mitjana a posicions de classe baixa es diu que fa un descens social. Si el conjunt d'una societat resta en les mateixes posicions socials des que neix fins que mor o al llarg dels anys es parla d'estancament social.
- A la nostra societat, l'educació ha servit d'ascensor social.

Estatus

- És la manera com es descriu la posició d'una persona en una societat.
- Usualment es parla d'estatus alt o baix i normalment va associat a posicions altes o baixes en l'escala social.
- Una posició d'estatus alt acostuma a comportar un prestigi alt, és a dir, una valoració per part de la societat alta. Però també existeixen persones que poden tenir posicions mitjanes o baixes en l'escala social i un estatus alt, com per exemple un cantant o músic, un esportista, un filòsof, etc.

Herència de classe

- S'anomena herència de classe la reproducció de posicions socials entre les persones. Hi ha una alta herència de classe quan majoritàriament es mantenen les mateixes posicions socials de pares a fills.
- Quan en una societat hi ha una alta herència de classe es considera que la societat és classista.

Meritocràcia

- La meritocràcia posa el mèrit individual com a mesura per a l'obtenció de posicions socials avantatjoses. En una societat meritocràtica les posicions socials s'obtenen més a través del propi mèrit que degut a altres factors externs com la riquesa, la raça o el sexe.
- El mèrit té a veure amb l'adquisició de coneixements, habilitats o competències. L'obtenció de titulacions acadèmiques és un indicador de

D1_02 GLOSSARI SOBRE CLASSES SOCIALS

mèrit usat en la nostra societat.
- Conjuntament amb l'herència de classe, la meritocràcia és un dels mecanismes de reproducció social d'una societat.

Despesa social

- La despesa social inclou tots els diners aportats per una administració pública pel manteniment d'un benestar mínim de les persones.
- Usualment, formen part de la despesa social els pressupostos dedicats a educació, sanitat o prestacions econòmiques per a col·lectius amb necessitats específiques.
- És per això que la despesa social, en la mesura que redueix les desigualtats socials, és una manera de mantenir la cohesió social i millorar les oportunitats de vida de les persones.

Cohesió social

- Fa referència a la valoració que fan les persones de pertànyer a un mateix grup social. Quan hi ha un alt consens en una societat sobre el sentiment de pertinença a aquell col·lectiu es parla de societat cohesionada.
- El grau de cohesió, o d'integració social, també es pot mesurar pel nombre d'interaccions socials entre els membres d'un col·lectiu.
- En l'extrem oposat de la cohesió hi hauria la percepció de no ser part del conjunt, la marginació. Quan en una societat augmenta la desigualtat o es redueixen les oportunitats de mobilitat social es considera que la cohesió social es posa en risc.

Igualtat d'oportunitats

- La igualtat d'oportunitats és un principi de justícia social que comporta igualtat de drets. Es dóna en una societat quan cada persona té el mateix accés a un cert bé que qualsevol altra persona. Però l'existència d'igualtat d'oportunitats no significa existència d'igualtat de resultats.
- Quan fem una rifa i cada persona rep un número de la rifa, existeix igualtat d'oportunitats. No obstant això, en aquest exemple no hi hauria igualtat de resultats, ja que al final una persona obtindria, per exemple, tot un pastís i els altres no en tindrien gens. La igualtat de resultats es donaria si el pastís es dividís en trossos idèntics i es repartís entre tots.
- La desigualtat de resultats es pot atribuir també a la desigualtat de condicions de partida: totes les persones a Catalunya tenen dret a l'educació, però no totes tenen les mateixes condicions de partida per desenvolupar aquest dret.
- Una manera de mesurar la igualtat d'oportunitats en una societat són les matrius de mobilitat social. Amb aquestes matrius es pot mesurar la probabilitat que un individu estigui en una classe social o grup laboral en funció de la pertinença dels seus progenitors.

D1

VÍDEO

CLASSES SOCIALS

Catalunya. Societat classista o meritocràtica?

D1_03 GUIÓ PER AL DEBAT: LA CONVERSA

1. Descripció del vídeo

Dos nois es troben en una cafeteria. Van anar junts a la universitat, però la seva situació actual és molt diferent. Un està neguitós perquè ha d'acabar una aplicació informàtica ("apurant els minuts i les hores") però, tot i això, està també pendent de les vacances, que passarà a Llançà. L'altre està desanimat, està treballant en el negoci familiar, una fruiteria a Mercabarna ("què vols que faci, no sé fer altra cosa"), i no farà vacances.

Tot i que el seu amic l'anima a fer un canvi que li permeti fer una feina més qualificada ("en lloc de portar el carro podries estar en una oficina gestionant els teus treballadors"), ell no ho veu clar ("cal invertir, el meu pare no pot estalviar, el meu avi està al tros").

2. Claus per a la interpretació

La conversa mostra les diferències de classe social entre un jove de classe treballadora i un jove de classe mitjana. Les seves diferències es palpen per com veuen la feina, com planifiquen el seu temps lliure (les vacances) i com imaginen el seu futur. Però també vesteixen diferent i mostren actituds diferents (el noi de classe treballadora és més pessimista, i l'altre, més emprenedor).

És interessant que el lloc on han coincidit i s'han fet amics aquests dos joves és la universitat, tot i que han desenvolupat la seva feina de maneres molt diferents. Es pot introduir el debat sobre l'escola,
l'institut o la universitat com a espais que poden compartir persones de diferents classes socials, i ha estat l'element clau a Catalunya perquè fins a l'any 1990 moltes persones milloressin la seva situació de classe. Entre els joves, tot i tenir una formació universitària, no tothom té les mateixes oportunitats de desenvolupar-la.

3. Desenvolupament de l'activitat: La conversa

Al **Quadern de l'alumne** hi ha un document (01) per treballar la conversa amb el grup. Es tracta d'un qüestionari sobre com són i què diuen els protagonistes de la conversa, que es pot omplir de manera individual o en petits grups i després pot servir com a preguntes base per al debat conjunt.

És possible que sigui necessari visualitzar la conversa més d'una vegada per tal que els alumnes puguin recollir tota la informació. Per facilitar el buidat, també es pot repartir la feina entre els alumnes, de manera que una part de la classe s'ocupi de recollir el que diu un personatge i l'altra part de la classe, de l'altre personatge. I, si el formador ho considera necessari, abans del visionat pot facilitar eines o pistes als alumnes perquè es fixin en determinats aspectes del vídeo.

A continuació trobareu les preguntes dels qüestionaris i les respostes suggerides a l'exercici:

D1 VÍDEO

CLASSES SOCIALS

Catalunya. Societat classista o meritocràtica?

D1_03 GUIÓ PER AL DEBAT: LA CONVERSA

Pregunta	Interpretació suggerida
Quines diferències hi ha entre la roba que porten?	Un noi va amb una samarreta de cotó, de mànigа curta, mentre que l'altre porta americana i corbata.
Quines diferències hi ha entre el que fan a les vacances?	El noi de l'americana i corbata se'n va a Llançà a passar les vacances. L'altre s'ha de quedar ajudant el seu pare.
Quines diferències hi ha entre el tipus de feina que fan?	El noi de l'americana i corbata fa una feina de despatx. Probablement treballa pel seu compte o en una empresa que es dedica a temes tecnològics. El de la samarreta curta treballa en una fruiteria de Mercabarna "portant el carro".
Quines diferències hi ha entre la seves ambicions i perspectives de futur?	El noi de l'americana i corbata està iniciant la seva carrera professional i se'l veu content i amb ganes de prosperar i de fer coses. El seu amic pensa que no té futur, que no sap fer res i que l'única cosa que pot fer és treballar a l'empresa familiar.
Quines diferències hi ha entre el tipus de problemes que expliquen?	Al noi de l'americana i corbata li preocupa l'aplicació informàtica que està acabant de tancar, està amoïnat per la falta de temps, pensa en les vacances, etc. L'altre es veu al negoci familiar, sense futur, amb un pare que no vol invertir i un avi que no té cultura i que per tant no té esperit empresarial ni de canvi.
Quines diferències hi ha entre la seva actitud davant dels problemes?	El noi de l'americana i corbata busca solucions, proposa al seu amic que aprofiti l'experiència de la seva família i munti un negoci. El seu amic té una perspectiva molt més fatalista, i no veu possible fer aquest salt perquè ni el seu pare ni el seu avi ho entendrien.

D1 VÍDEO

CLASSES SOCIALS

Catalunya. Societat classista o meritocràtica?

D1_04 GUIÓ PER AL DEBAT: PER QUÈ SERVEIXEN LES DADES?

1. Descripció del vídeo

Durant el vídeo es recullen les opinions de la gent del carrer mitjançant entrevistes i, després, s'ofereix una breu explicació del que diuen les dades. A continuació trobareu un resum del que diuen les diferents persones entrevistades i del que diuen les dades en relació amb les diferents qüestions que es treballen en el vídeo.

Quantes persones han pujat o baixat en l'escala social?

El que diu la gent

Mònica, 40 anys, secretària. La classe mitjana desapareixerà i cada cop hi haurà més diferència entre rics i pobres.
Israel, 32 anys, pintor. És molt difícil pujar de classe social.
Miquel, 70 anys, jubilat. Si ets desgraciat, ho ets per a tota la vida.
Eduard, 18 anys, estudiant. El que vol, si s'esforça molt, pot arribar a assolir els seus objectius.

El que diuen les dades

Entre 1995 i 2009 el 67% dels catalans ha canviat de classe social. D'aquests:

- el 46% ha millorat (ha ascendit de classe social)
- el 21% ha empitjorat (ha baixat de classe)

Només un 22% de la població catalana s'ha mantingut en la mateixa classe social que els seus pares.

L'ascensor social funciona igual per a tothom

El que diu la gent

Alba, 18 anys, estudiant. Els immigrants tenen menys oportunitats que la resta.
Jordi, 23 anys, estudiant. No tothom té les mateixes oportunitats.
Nàdia, 30 anys, aturada. No hi ha les mateixes oportunitats de cap manera.
Josep, 72 anys, antiquari. El que és un trepa prospera. En canvi el tímid, que respecta la gent, ho té més difícil.
Eduard, 18 anys, estudiant. No té les mateixes oportunitats un nen que neix a Pedralbes que un que neix en un pis petit als afores.

El que diuen les dades

Hi ha menys oportunitats de canviar de classe social a la classe alta i a la baixa que no pas a la classe mitjana.

- El 45% de les persones de classe alta no ha baixat de classe social.
- El 35% de les persones de classe baixa no han ascendit.

Abans de la crisi ja hi havia indicadors alts i mitjans de desigualtats socials i la despesa social en els aspectes que faciliten la mobilitat social (beques, educació) era baixa. Tot i això hi havia oportunitats de canviar de classe. L'ascens social (canvi d'una classe social a una altra de més alta) era alt, i l'herència de classe (estar condicionat tota la vida per haver nascut en una classe social determinada) era baixa. Però des de 1990 l'ascensor social ascendent s'ha estancat (no hi ha gaires oportunitats de canviar de classe social).

D1_04 GUIÓ PER AL DEBAT: PER QUÈ SERVEIXEN LES DADES?

2. Claus per a la interpretació

Les opinions de la gent del carrer mostren visions que no sempre coincideixen amb les dades, tot i que trobem força coherència. Per exemple, en contra del que diu en Miquel (70 anys, jubilat) abans de la crisi, Catalunya era una societat on hi havia una mobilitat elevada i el volum de persones que aconseguia ascendir de classe social era elevat (un 46% del conjunt de persones que canviaven de classe), per tant, no és veritat que la nostra societat sigui tan classista com ell diu. A l'altre extrem, l'Eduard (18 anys, estudiant) creu que estem en una societat meritocràtica, és a dir, que tothom pot arribar allà on vulgui només amb l'esforç. Les dades ens mostren que no hi ha una igualtat d'oportunitats real, coincidint amb les opinions de la gent del carrer. A Catalunya, tenim indicadors força alts de desigualtat social, en part deguts a una baixa despesa social.

Amb la crisi, la mobilitat social ha canviat i resulta molt més difícil ascendir de classe social, aquí les dades coincideixen amb el que diu l'Ismael (32 anys, pintor). Les persones de classe baixa són les que tenen més dificultats per ascendir de classe i estan més condicionades per on han nascut.

Algunes consideracions generals a tenir en compte:

- L'opinió de la gent del carrer pot estar condicionada per molts elements, com la seva pròpia experiència, els seus prejudicis i la seva ideologia. L'edat, el sexe, l'origen geogràfic o la classe social solen tenir un paper molt important en la visió que té cada persona sobre la societat.

- Les dades ens aporten una visió més imparcial sobre la realitat social que intentem conèixer. Les dades s'han de recollir seguint un procés definit prèviament, que anomenem mètode científic, i que és propi de les ciències naturals però també de les ciències socials, que s'ocupen justament de l'estudi de la realitat social. El procés de recollida i anàlisi d'aquestes dades és lent i costós, per això sovint ens trobem que quan tenim disponibles les dades sobre una realitat social, ha passat tant de temps que aquesta ja ha canviat i no podem comparar les dades amb les opinions de les persones. Per això, és important invertir a disposar de bones fonts de dades que ens ajudin a conèixer d'una manera més objectiva la nostra realitat social.

- Les dades ens són útils perquè ens serveixen per veure què succeeix, o quines són les tendències generals. Aquesta informació ens pot ser útil per prendre decisions. Òbviament, no ho hem de prendre com una predicció, sinó com una orientació general. El que reflecteixen les dades són tendències. Després, cada cas és cada cas.

D1_04 GUIÓ PER AL DEBAT: PER QUÈ SERVEIXEN LES DADES?

3. Desenvolupament de l'activitat: Analitzem les dades

Al **Quadern de l'alumne** hi ha dos documents (02 i 03) per treballar a l'aula el contrast entre dades i opinions. Es tracta de dues fitxes, una per recollir de manera individual o en petits grups què diuen les dades del vídeo, i l'altra, què diu la gent. El contrast entre aquestes dues fonts de coneixement de la realitat, es pot fer en grups petits i posteriorment plantejar un debat conjunt.

És possible que sigui necessari visualitzar el vídeo més d'una vegada per tal que els alumnes puguin recollir tota la informació. En aquest cas, es recomana realitzar un visionat inicial de tot el vídeo, i després un segon visionat per recollir la informació que dóna el vídeo. Per facilitar el buidat es pot repartir la feina entre els alumnes "assignant" a cada alumne o grup d'alumnes una part de la feina (p.ex. un grup d'alumnes es distribueix la recollida del que diuen les diferents persones entrevistades i cada alumne s'ocupa del buidat d'un entrevistat, un altre grup d'alumnes recull les dades estadístiques, un altre grup es fixa en els missatges de text i un últim grup s'encarrega del buidat final de les conclusions i propostes).

A continuació trobareu una sèrie de preguntes per ajudar a conduir el debat posterior sobre els continguts presentats en el vídeo:

1. Quines diferències hi ha entre el que diu la gent del carrer i el que ens demostren les dades?
2. Quines persones del carrer són més optimistes que les dades (ho veuen millor)?
3. I més pessimistes (ho veuen pitjor)?
4. Creieu que la seva situació personal pot estar influint en la seva percepció de la realitat?
5. I vosaltres, com ho veieu? El fet de conèixer les dades, us ha ajudat a entendre millor el que està passant al vostre voltant?

D1

VÍDEO

CLASSES SOCIALS

Catalunya. Societat classista o meritocràtica?

D1_05 GUIÓ PER AL DEBAT: I NOSALTRES QUÈ?

1. Desenvolupament de l'activitat: Debat i reflexió personal

Després de treballar amb el grup els conceptes clau, d'haver visionat el vídeo i d'haver realitzat algunes de les activitats senzilles prèvies, pot ser interessant introduir un debat en primera persona, que permeti a l'alumne fer una reflexió personal sobre la seva realitat més propera.

En cas que el grup tingui un major grau de maduresa es pot passar directament a fer aquest debat després d'haver visionat i comentat el vídeo.

2. Preguntes per al debat

1. A quina classe social diríeu que pertanyeu?
2. I els vostres familiars directes (avis, tiets) o amics?
3. Quina penseu que és la classe social dominant en el barri on viviu?
4. Quins criteris utilitzeu per situar-vos en una classe o altra (formació, ocupació dels pares...)?
5. Coneixeu algú d'una classe social diferent a la vostra (classe alta / baixa)?
6. Quines diferències creieu que hi ha entre la vida d'una persona d'una altra classe social (alta / baixa) i la vostra? Penseu en les coses que feu, en el lloc on viviu, en les vostres perspectives de futur, etc.
7. I els vostres avis? A quina classe social pertanyien? Hi ha hagut canvi de classe, en les vostres famílies? En quina direcció?
8. Amb la crisi econòmica, hi ha hagut canvis importants en la vostra família o entorn?

CLASSES SOCIALS

Catalunya. Societat classista o meritocràtica?

D1_06 GUIÓ PER AL DEBAT: QUÈ ES POT FER?

1. Desenvolupament de l'activitat: Propostes d'actuació

Després d'haver reflexionat sobre els continguts del vídeo i sobre les experiències i coneixements de l'alumnat, el pas següent és prendre consciència de les implicacions d'aquesta realitat social i posicionar-se amb propostes d'accions per canviar l'entorn més proper. Com a proposta final d'activitats base a partir del vídeo, se suggereix un debat sobre quin hauria de ser el model de societat ideal i què podríem fer per aproximar-nos-hi.

Es proposa fer aquesta activitat si el docent considera que el grup té suficient maduresa.

2. Preguntes per al debat

1. El vídeo proposa algunes accions per aconseguir una societat més igualitària, com invertir en educació i beques. Creieu que les polítiques públiques poden incidir realment en el sistema de classes, i ajudar a tenir un sistema més just i equitatiu?
2. Si fóssiu el/la president/a de la Generalitat, o del govern Espanyol... què faríeu? Impulsaríeu mesures per minimitzar les diferències de classe? O deixaríeu que les coses funcionessin per si soles?
3. I si volguéssiu aconseguir un sistema social més igualitari i més equitatiu, quines mesures o actuacions creieu que serien més efectives?
4. I en la vostra vida, què podeu fer? Creieu que sereu capaços de mantenir-vos en la mateixa situació social que els vostres pares o, fins i tot, millorar-la?
5. I per aconseguir mantenir-vos o millorar de classe social, què podeu fer?

D1 VÍDEO

CLASSES SOCIALS

Catalunya. Societat classista o meritocràtica?

D1_07 **PER ANAR MÉS ENLLÀ: CERQUEM I EXPLIQUEM (1)**

FEM UN ARBRE GENEALÒGIC

1. Característiques de l'activitat

Tipus d'activitat	Competències treballades	Àrees de coneixement involucrades
	• Competència comunicativa lingüística • Competència artística • Tractament de la informació • Competència d'autonomia i iniciativa personal • Competència social i ciutadana	• Ciències socials, geografia i història • Educació per a la ciutadania i els drets humans • Llengua catalana i literatura • Llengua castellana i literatura • Tutoria

2. Objectius

1. Aprendre a fer preguntes.
2. Practicar tècniques d'escolta activa.
3. Aprendre a analitzar la informació.
4. Percebre els canvis que s'han produït en la societat catalana i en l'entorn immediat dels alumnes.

3. Descripció

Proposar als alumnes que facin entrevistes en el seu entorn familiar (avis, tiets), del barri (veïns) o en institucions de gent gran (residència d'avis o centre de dia) per investigar com era la societat de la seva infantesa. Plantejar preguntes com: De què treballaven? Com vivien? Els homes i les dones podien fer el mateix? Van poder estudiar el que volien?

A partir de la informació recollida, elaborar un arbre genealògic que reculli les activitats laborals i els estudis dels diferents membres de la seva família. Comparar els arbres genealògics dels alumnes de la classe, analitzant els canvis socials que s'han produït en les famílies al llarg del temps. Analitzar si hi ha hagut canvis en la classe social en els membres de la teva família. Per quin motiu?

4. Materials de suport

Veure "Aventura explorar. Propostes de recerca per a estudiants d'ESO. Eines d'exploració. Com fer una entrevista?" i recurs web sobre arbres genealògics, tot referenciat a **Altres recursos per al docent**.

D1 VÍDEO

CLASSES SOCIALS

Catalunya. Societat classista o meritocràtica?

D1_08 **PER ANAR MÉS ENLLÀ: CERQUEM I EXPLIQUEM (2)**

FEM UNA ENQUESTA

1. Característiques de l'activitat

Tipus d'activitat	Competències treballades	Àrees de coneixement involucrades
	• Competència comunicativa lingüística • Tractament de la informació • Competència digital • Competència matemàtica • Competència social i ciutadana	• Ciències socials, geografia i història • Educació per a la ciutadania i els drets humans • Matemàtiques • Tecnologies • Tutoria

2. Objectius

1. Aprendre a dissenyar un qüestionari.
2. Aprendre a fer preguntes i a practicar tècniques d'escolta activa.
3. Aprendre a treballar amb un full de càlcul i a realitzar operacions estadístiques senzilles.
4. Percebre els canvis que s'han produït en la societat i en l'entorn immediat dels alumnes.

3. Descripció

Proposar als alumnes que facin enquestes a persones adultes que coneguin: els seus pares, avis, veïns, pares d'amics, professors... per exemple, 5 cada un. En primer lloc, hauran de dissenyar un qüestionari per recollir la informació sobre el que pensen sobre la mobilitat social, les classes socials, l'efecte de la crisi, etc. Les preguntes del debat "I nosaltres, què?" poden ser una bona base, proposant opcions de resposta sempre que sigui possible. Altres exemples:

- En els darrers 50 anys, quants catalans creu que han millorat la seva posició social? Cap, entre 1% i 20%, entre el 20% i el 40% etc.
- I quants han empitjorat? Cap, entre 1% i 20%, entre el 20% i el 40% etc.
- A la nostra societat, tothom té les mateixes oportunitats de millorar socialment? Sí/No
- De què depèn? (resposta oberta)

Amb les respostes recollides, els alumnes creen un full de càlcul i faran gràfics amb els resultats obtinguts utilitzant tècniques bàsiques d'anàlisi estadística per interpretar els resultats (taula de freqüències, percentatges, modes, mitjanes, medianes, etc.) Després es comparen els resultats entre els diferents grups i es realitza una reflexió final sobre com passem d'opinions a dades, a través de tècniques d'investigació de les ciències socials.

4. Materials de suport

Aventura explorar. Propostes de recerca per a estudiants d'ESO. Com fer una enquesta? A **Altres recursos per al docent**.

D1 VÍDEO

CLASSES SOCIALS

Catalunya. Societat classista o meritocràtica?

D1_09 **PER ANAR MÉS ENLLÀ: NOTÍCIES I IMATGES PER PENSAR**

NOTÍCIES I IMATGES SOBRE CLASSES SOCIALS

1. Característiques de l'activitat

Tipus d'activitat	Competències treballades	Àrees de coneixement involucrades
	• Competència comunicativa lingüística • Competència social i ciutadana	• Ciències socials, geografia i història • Educació per a la ciutadania i els drets humans • Tutoria

2. Objectius

- Aprendre a interpretar el que diu la premsa sobre una determinada temàtica.
- Distingir entre diferents tipus d'articles (notícies, articles d'opinió).
- Comparar notícies amb diferents posicionaments sobre una mateixa temàtica.
- Aprendre a interpretar una imatge i escriure un text a partir de les idees que aquesta imatge suggereixi.

3. Descripció

Lectura individual o grupal de notícies i/o visionat d'imatges relacionades amb les classes socials. A partir d'aquesta lectura, es generarà un debat sobre:

- El contingut dels articles i les imatges pròpiament (es pot seleccionar un dels articles proposats, més d'un article o afegir altres articles d'actualitat relacionats amb la matèria).
- Els diferents plantejaments de les imatges i dels textos en funció del tipus d'article (notícia o opinió) i de la ideologia del diari que ho publica.

4. Materials de suport

Veure els articles proposats al **Quadern de l'alumne** i les referències a la taula amb **Altres recursos per al docent**, al final d'aquest quadern.

A1_04 Imatges per pensar
A1_05 Diu la premsa...

D1_10 **PER ANAR MÉS ENLLÀ: JOCS I DINÀMIQUES PER REFLEXIONAR**

REFLEXIONEM SOBRE CLASSES SOCIALS

1. Característiques de l'activitat

Tipus d'activitat	Competències treballades	Àrees de coneixement involucrades
	• Competència comunicativa lingüística • Competència d'autonomia i iniciativa personal • Competència social i ciutadana	• Ciències socials, geografia i història • Educació per a la ciutadania i els drets humans • Tutoria

2. Objectius

- Reflexionar sobre les problemàtiques associades a les desigualtats socials.
- Treballar l'empatia, la capacitat de posar-se al lloc de l'altre.
- Generar cohesió de grup (tant en grups petits com en el grup classe).

3. Descripció

Realització d'una dinàmica grupal, primer en grups petits i després al grup classe, que permeti generar reflexió entorn al tema treballat.

Per exemple:

- L'antiproblema: Què passaria si no hi haguessin classes socials?

- Visionat de la pel·lícula *La Ola* i debat sobre els prejudicis i la seva influència en el que pensem, esperem i fem.

4. Materials de suport

Llibre *Gamestorming* referenciat al final del **Quadern del docent**.

Material didàctic de la pel·lícula *La Ola*. Elaborat per Denis Gansel per a l'Institut d'Educació de Barcelona. http://w3.bcn.cat/fitxers/dretscivils/laolaok.467.pdf

Catalunya. Societat classista o meritocràtica?

D1_11 ALTRES RECURSOS PER AL DOCENT

Publicacions del PaD

Descripció	Ubicació
Trajectòries i canvi social a Catalunya. Publicació divulgativa elaborada pel Panel de Desigualtats Socials a Catalunya amb la qual s'aporten dades concretes sobre la nostra societat. Aquesta publicació inclou 10 debats en els quals s'ofereix resposta a 10 preguntes d'interès social i que es complementen amb els 10 vídeos elaborats per celebrar el 10è aniversari del PaD.	http://www.obdesigualtats.cat/img/10anys/10%20anys%20PaD/index.html
Les classes socials a Catalunya. 2009. Les dades del PaD confirmen que no tothom té les mateixes condicions ni possibilitats per arribar a final de mes. I que continua vigent la divisió per grups socials.	http://www.obdesigualtats.cat/intra/ob/documents/14_classes_socials.pdf

Premsa

Descripció	Ubicació
L'educació fa funcionar l'ascensor social a Catalunya Article de *El Punt* (30.11.11) que fa referència a la publicació de la Fundació Jaume Bofill sobre el paper clau de l'educació per explicar la mobilitat social ascendent a Catalunya els darrers temps (en català).	http://www.elpuntavui.cat/noticia/article/2-societat/5-societat/480950-leducacio-fa-funcionar-lascensor-social-a-catalunya.html
El empobrecimiento baja de clase social a más de la mitad de los españoles Article de *El País* (5.11.12) que explica el resultat d'un estudi sobre mobilitat social a nivell espanyol (en castellà).	http://politica.elpais.com/politica/2012/11/05/actualidad/1352103264_670273.html
Elegir al más preparado no es siempre lo más justo Article de *El País* (6.1.13) que analitza el concepte de meritocràcia a Espanya i Europa a través de l'opinió d'experts i d'exemples recents (en castellà).	http://sociedad.elpais.com/sociedad/2013/01/06/actualidad/1357492240_580306.html
Las clases sociales Article d'opinió del diari *ABC* (19.9.11) L'evolució i la vigència de les classes socials avui a Espanya (en castellà).	http://www.abc.es/20110919/local-comunidad-valenciana/abci-abalos-201109191133.html
Per què és important mesurar la desigualtat? (II) Entrada al bloc d'anàlisi OPEN DATA de Carlos Carrasco, dins del diari *Ara* (04.03.13) sobre la relació entre desigualtats socials i mobilitat social a diferents països europeus.	http://emprenem.ara.cat/opendata/2013/03/04/per-que-es-important-mesurar-la-desigualtat-2/

D1 VÍDEO

CLASSES SOCIALS

Catalunya. Societat classista o meritocràtica?

D1_11 ALTRES RECURSOS PER AL DOCENT

Altres publicacions

Descripció	Ubicació
Gamestorming. Llibre de Graym, Brown i Macanufo (2012) sobre jocs i dinàmiques de grup per reflexionar i innovar a les organitzacions.	Editorial Deusto.

Webs

Descripció	Ubicació
Arbre genealògic Web amb exemples, instruccions i recursos per fer arbres genealògics.	www.phpwebquest.org/catala/caza/soporte_tabbed_c3.php?id_actividad=3812&id_pagina=3
Aventura explorar. Propostes de recerca per a estudiants d'ESO. Eines d'exploració. Com fer una enquesta?	http://80.33.141.76/aventura_explorar/index.php?option=com_content&view=section&layout=blog&id=5&Itemid=6
Aventura explorar. Propostes de recerca per a estudiants d'ESO. Eines d'exploració. Com fer una entrevista?	http://80.33.141.76/aventura_explorar/index.php?option=com_content&view=section&layout=blog&id=6&Itemid=7

Vídeos

Descripció	Ubicació
Vídeo de 6 minuts que explica com han evolucionat les diferències entre les classes socials als EUA (en anglès).	http://mashable.com/2013/03/02/wealth-inequality/

Pel·lícules

Descripció	Ubicació
Rèquiem per Detroit Documental d'una hora de durada aproximadament, que narra la destrucció d'una ciutat i del somni americà, vista pel documentalista britànic Julien Temple (en anglès). S'adjunta l'enllaç a un article escrit pel director (també en anglès).	Documental: http://documentarystorm.com/requiem-for-detroit/ Article del director: www.guardian.co.uk/film/2010/mar/10/detroit-motor-city-urban-decline

A1

VÍDEO

CLASSES SOCIALS

Catalunya. Societat classista o meritocràtica?

QUADERN DE L'ALUMNE

Aquest quadern és una eina per facilitar al docent el treball sobre les temàtiques que tracta el vídeo amb materials per a l'alumne.

Inclou tres fitxes per fer activitats senzilles que ajudin a entendre i interpretar el que es diu al vídeo (01 – 03).

A la part final del quadern (04) trobareu imatges, que juntament amb els articles de premsa referenciats al **Quadern del docent** i altres recursos, serviran per treballar diferents aspectes del vídeo, tot aprofundint en altres competències o àrees de coneixement.

A1_01 Qüestionari: La conversa

A1_02 Full de treball: Què diuen les dades?

A1_03 Full de treball: Què diu la gent del carrer?

A1_04 Imatges per pensar

A1_05 Diu la premsa...

A1

VÍDEO

CLASSES SOCIALS

Catalunya. Societat classista o meritocràtica?

A1_01 QÜESTIONARI: LA CONVERSA

El vídeo comença amb una conversa entre dos nois en una cafeteria. Van anar junts a la universitat, però la seva situació actual és molt diferent. Parlen de la feina, de la família, de les vacances... però el que pensen i les seves perspectives de futur no tenen res a veure. Observa atentament la conversa i fixa't en com són i què diuen els personatges del vídeo en relació amb els següents aspectes:

1. La roba que porten

2. El que fan a les vacances

3. El tipus de feina que fan

CLASSES SOCIALS

Catalunya. Societat classista o meritocràtica?

A1_01 QÜESTIONARI: LA CONVERSA

4. Les seves ambicions i perspectives de futur

5. El tipus de problemes que expliquen

6. La seva actitud davant els problemes

A1 VÍDEO

CLASSES SOCIALS

Catalunya. Societat classista o meritocràtica?

A1_02 FULL DE TREBALL: QUÈ DIUEN LES DADES?

Durant el vídeo es proporcionen una sèrie de dades per donar resposta a les preguntes següents. Observa atentament el vídeo i recull les dades que apareixen.

Quantes persones han pujat o baixat en l'escala social?	
L'ascensor social funciona igual per a tothom?	

CLASSES SOCIALS

Catalunya. Societat classista o meritocràtica?

A1_03 FULL DE TREBALL: QUÈ DIU LA GENT DEL CARRER?

Quantes persones han pujat o baixat en l'escala social?	Mònica, 40 anys, secretària	
	Israel, 32 anys, pintor	
	Miquel, 70 anys, jubilat	
	Eduard, 18 anys, estudiant	
L'ascensor social funciona igual per a tothom?	Alba, 18 anys, estudiant	
	Jordi, 23 anys, estudiant	
	Nàdia, 30 anys, aturada	
	Josep, 72 anys, antiquari	
	Eduard, 18 anys, estudiant	

CLASSES SOCIALS

Catalunya. Societat classista o meritocràtica?

A1_04 IMATGES PER PENSAR

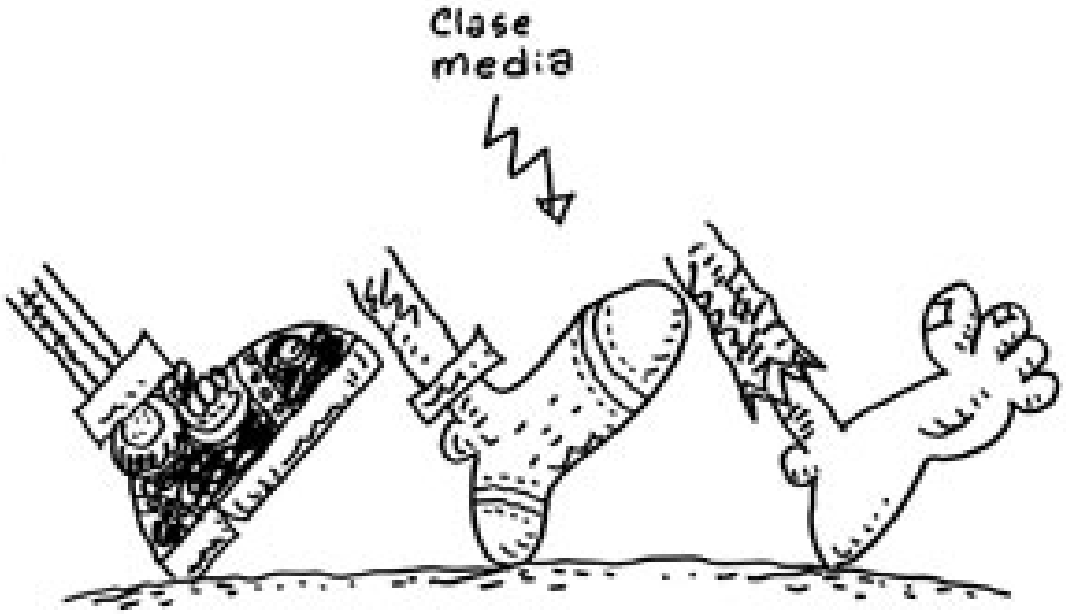

Catalunya. Societat classista o meritocràtica?

A1_05 DIU LA PREMSA...

EL PUNT AVUI. 30.11.11

L'EDUCACIÓ FA FUNCIONAR L'ASCENSOR SOCIAL A CATALUNYA

Un estudi de la Fundació Jaume Bofill revela que en les últimes dècades hi ha hagut una alta mobilitat interclassista al país
L'informe alerta del risc que la crisi i les retallades en ensenyament perjudiquin la cohesió

La societat catalana no és "ni tancada ni rígida ni classista", sinó "oberta, fluida i meritocràtica". Si més no, així ho ha estat en les últimes dècades fins al 2009, segons l'estudi Educació i mobilitat social a Catalunya, presentat ahir per la Fundació Jaume Bofill. La crisi econòmica i l'escassa inversió en educació, agreujada per les retallades, amenacen, però, aquest model d'èxit.

La recerca, la primera sobre mobilitat social al país des de la que es va publicar el 1978, assenyala l'educació com el factor que ha permès a les capes més modestes pujar en l'escala social i reduir a la meitat la "rigidesa classista" després de prop de quaranta anys de dictadura, fins a arribar a una taxa d'ascens social del 46%, semblant a la de països com Suècia i Holanda.

El fenomen s'explica gràcies a valors de la societat catalana com l'igualitarisme, la tolerància i l'emprenedoria, que han fet que molta gent vinguda de fora o de capes socials baixes se n'hagi sortit sense que se'ls qüestionés la seva procedència, així com la massiva incorporació de la dona al mercat laboral. Tot plegat fa que les classes socials s'hagin renovat, s'hagi mantingut la cohesió social i que Catalunya s'hagi convertit en un una terra d'oportunitats com tradicionalment ho han estat els Estats Units.

EL PAÍS

POLITICA

El empobrecimiento baja de clase social a más de la mitad de los españoles

Un estudio de My Word señala que el grueso de los movimientos se produce entre la clase media y la media-baja

Más de la mitad de los españoles declara haber bajado de clase social en los últimos años por el empobrecimiento que ha provocado la crisis económica. Así lo señala el ObSERvatorio de la empresa demoscópica My Word, recogido por la cadena SER. Según este estudio, el 51% declara haber perdido posiciones en la escala social frente a un 42% que dice que no lo ha hecho. El grueso de los movimientos se produce entre los que descienden de la clase media a la clase media-baja.

También ha habido desplazamientos de la clase media a la media-alta, pero han sido menores: solo un 7% asegura haber descendido de la clase media-alta a la clase media y apenas el 0,7% de la clase alta a la media-alta.

Catalunya. Societat classista o meritocràtica?

A1_05 DIU LA PREMSA...

Elegir al más preparado no siempre es justo

La llegada de un canadiense al Banco de Inglaterra anima a pensar en el triunfo de la selección profesional por méritos
Sin embargo, no todos tienen las mismas oportunidades

WALTER OPPENHEIMER / ÁLVARO ROMERO | 6 ENE 2013 - 21:04 CET 1

Archivado en: Vida y Artes Banco de Inglaterra Personal laboral Función pública Empresas Política laboral Educación Economía Trabajo Administración pública Sociedad

Mark Carney ha pasado de dirigir el Banco de Canadá al de Inglaterra. / CHRIS WATTIE (REUTERS)

La elección de un canadiense como gobernador del Banco de Inglaterra anima a pensar en el triunfo de la selección profesional por méritos, la llamada meritocracia. Es decir, elegir al que más vale, aunque no tenga enchufe. Sin embargo, un sistema que se basa en premiar al mejor preparado no significa necesariamente que sea el más justo, porque no todos tienen las mismas oportunidades de acceder a una buena educación. ¿Quién tiene más mérito, el que saca un 10 y siempre lo ha tenido todo de cara o el que saca un 9 viniendo desde el arrabal?

ABC | C. VALENCIANA

C. VALENCIANA / INVENTARIO

Las clases sociales

JOSÉ LUIS ÁBALOS
Día 19/09/2011 - 11.34h

De pequeño mi madre me advertía de que si preguntaban por mi condición social, me declarara de clase media. Entonces la diferencia entre clases era más evidente, menos disimulada. Se manifestaba por la procedencia, ya se tratara de barrios humildes o de la migración rural, en los ambientes, en las escuelas, en el vestido, en el ocio. La diferencia entre clases era manifiesta, alentada y pregonada. Además, como la pobreza siempre ha estado estigmatizada, ser de clase baja no solo era una cuestión de rentas sino que implicaba alargar la bajeza al ámbito cultural, educativo y moral. Así que mi madre no nos quería ver, ni verse, con ese estigma.

La implantación del estado de bienestar en nuestro país vinculada al desarrollo económico no mucho más de veinte años atrás, modificó la apreciación de las clases sociales. La extensión de los servicios públicos, la mejora en las condiciones de trabajo y una mayor movilidad social dio origen a una categoría amplia de clases medias como aquellas que vivían al margen de la precariedad. La permeabilidad social ayudó a difuminar, en apariencia, la división social y así podían congregarse en una misma discoteca pobres y ricos. Pero la coincidencia no anula la realidad.

Com som els catalans?

Materials didàctics per comprendre la societat catalana actual

Laia Monterde, Anna Tarrés, Clàudia Vallvé

Classes socials	Habitatge
→ Educació	Joventut i emancipació
Pobresa	Formació de parella
Treball	Models de convivència
Treball domèstic i familiar	Usos lingüístics

PaD
Panel de Desigualtats a Catalunya

www.paneldesigualtats.cat

FUNDACIÓ JAUME BOFILL

Com som els catalans? Materials didàctics per comprendre la societat catalana actual

La Fundació Jaume Bofill, a partir de les anàlisis de l'enquesta **Panel de Desigualtats Socials a Catalunya (PaD),** posa a disposició de les escoles i instituts una sèrie de materials didàctics per treballar en l'àmbit educatiu com és la societat catalana d'avui, fent èmfasi en les seves desigualtats socials.

La proposta didàctica gira entorn dels materials elaborats amb motiu dels 10 anys del PaD "Trajectòries i canvi social a Catalunya. 10 anys, 10 debats", formats per 10 vídeos per debatre sobre aspectes clau en la nostra societat, relacionats entre si.

El plantejament metodològic i la forma d'utilitzar aquests materials s'explica breument a la Guia Didàctica, que es recomana llegir abans de portar a terme les activitats proposades a continuació.

Cada vídeo està acompanyat d'una **Proposta didàctica**, un **Quadern del docen**t i un **Quadern de l'alumne**, amb propostes d'activitats i materials de suport per treballar els continguts presentats en el vídeo.

2

VÍDEO

EDUCACIÓ

Quin paper juga l'educació en el futur dels nostres fills?

FITXA TÈCNICA

Preguntes clau	• Ha millorat el nivell educatiu dels catalans? • Les oportunitats per accedir a l'educació, són iguals per a tothom? • Quina relació hi ha entre nivell educatiu i posició social? • És bo que tothom vagi a la universitat?
Complexitat	Alta
Breu descripció	La millora del nivell educatiu ha estat un element clau per a la transformació social i econòmica de Catalunya durant el segle XX. Tot i això, les polítiques per facilitar l'accés a l'educació per a tothom, en igualtat de condicions, han estat escasses i poc efectives. Com a conseqüència, les famílies més pobres tenen moltes més dificultats per millorar el nivell educatiu. Avui, amb la crisi econòmica, aquesta situació és encara més preocupant. Per una banda, veiem com l'educació està perdent la seva força com a eina per lluitar contra les desigualtats socials. Però per l'altra, davant les dificultats per trobar feina, l'educació continua sent la millor aposta per accedir a un lloc de treball i per evitar les situacions de pobresa i d'exclusió social.
Enllaç del vídeo	www.youtube.com/watch?feature=player_embedded&v=fKjOA1hGdlg
Vídeos relacionats	**Classe social**. Existeix una relació molt clara entre nivell educatiu i classe social. Les classes socials baixes tenen menys possibilitats d'accedir a nivells educatius superiors que les classes mitjana i alta, la qual cosa perpetua el sistema de classes. **Treball**. L'educació continua sent el principal mecanisme per accedir a bons llocs de treball. Existeix una clara relació entre nivell educatiu, possibilitat d'accedir a l'ocupació i tipus d'ocupació. **Pobresa**. El baix nivell educatiu és un factor clau per explicar les situacions de pobresa (tot i que no és l'únic). **Joventut i emancipació**. El nivell educatiu juga un paper clau en la capacitat dels joves de trobar un lloc de treball i aconseguir autonomia econòmica suficient per emancipar-se.

2 VÍDEO

EDUCACIÓ

Quin paper juga l'educació en el futur dels nostres fills?

PROPOSTA DIDÀCTICA

Objectiu	Activitat	Metodo-logia	Materials de suport	Comple-xitat	Temps
	Avui parlem de... Introduïm breument els conceptes que es mostren al vídeo per facilitar la seva comprensió	Presentació per part del docent	**D2_01** El paper de l'educació: la relació amb l'ocupació **D2_02** Glossari sobre educació	Baixa	15'-30'
	Analitzem un cas Visionem la conversa inicial i l'analitzem a partir d'un qüestionari i del debat.	Resposta a qüestionari i debat	**D2_03** Guió per al debat: La conversa **A2_01** Full de treball: La conversa	Baixa	15'
	Analitzem les dades Durant el visionat del vídeo, una part de l'aula apunta el que diuen les dades i l'altra el que diu la gent. Després comparem les respostes i reflexionem sobre el mètode científic per explicar la realitat que ens envolta.	Treball individual, treball en petits grups i debat	**D2_04** Guió per al debat: Per què serveixen les dades? **A2_02** Full de treball: Què diuen les dades? **A2_03** Full de treball: Què diu la gent del carrer?	Baixa	30'-45'
	Reflexions sobre les vivències i les situacions personals Traslladem el debat a l'àmbit personal, reflexionant sobre la situació de l'alumnat i el seu entorn.	Debat	**D2_05** Guió per al debat: I nosaltres què?	Mitjana	30'
	Fem propostes d'actuació A partir de les polítiques proposades al vídeo i d'altres iniciatives, pensem en accions a realitzar per part dels poders públics, per altres organitzacions i per l'alumnat per reduir les problemàtiques exposades al vídeo.	Debat	**D2_06** Guió per al debat: Què es pot fer?	Alta	30'
	Per anar més enllà Proposta d'activitats i de materials de suport per aprofundir en els temes del vídeo, en qualsevol moment del procés d'aprenentatge. S'adjunta un llistat final amb altres recursos per seguir treballant els temes.		**D2_07** Cerquem i expliquem **D2_08** Notícies i imatges per pensar **D2_09** Passem a l'acció **D2_10** Altres recursos per al docent	Alta	Variable

D2

VÍDEO

EDUCACIÓ

Quin paper juga l'educació en el futur dels nostres fills?

QUADERN DEL DOCENT

Aquest quadern és una eina per facilitar al docent el treball sobre les temàtiques que tracta el vídeo i es complementa amb el **Quadern de l'alumne**, on es troben els materials (fitxes) per al desenvolupament de les activitats i altres recursos per a l'alumnat.

Inclou una explicació sobre els conceptes clau que es treballaran (documents 01 i 02) i unes propostes detallades d'activitats de debat per treballar a l'aula els diferents temes que apareixen al vídeo (03 – 06).

A la part final del quadern (07 – 09) trobareu altres propostes d'activitat, per anar més enllà del vídeo i aprofundir en altres competències o àrees de coneixement, interessant si es vol fer un treball més aprofundit o transversal (entre diferents matèries) sobre l'educació a Catalunya.

La darrera pàgina del quadern inclou una taula amb altres recursos que es consideren valuosos i s'indica la seva ubicació (10).

D2_01 El paper de l'educació: la relació amb l'ocupació

D2_02 Glossari sobre educació

D2_03 Guió per al debat: La conversa

D2_04 Guió per al debat: Per què serveixen les dades?

D2_05 Guió per al debat: I nosaltres què?

D2_06 Guió per al debat: Què es pot fer?

D2_07 Per anar més enllà: Cerquem i expliquem

D2_08 Per anar més enllà: Notícies i imatges per pensar

D2_09 Per anar més enllà: Passem a l'acció

D2_10 Altres recursos per al docent

D2 VÍDEO

EDUCACIÓ

Quin paper juga l'educació en el futur dels nostres fills?

D2_01 EL PAPER DE L'EDUCACIÓ: LA RELACIÓ AMB L'OCUPACIÓ

L'educació, tal com l'entenem avui en dia, és la principal eina de socialització de les persones i d'adquisició de les capacitats necessàries per desenvolupar-se en la societat contemporània.

Però a través de l'educació es generen moltes **desigualtats**. No només en les possibilitats d'accés a l'educació sinó en la qualitat de la mateixa. En un món tan competitiu com el que vivim, i en el qual la base de la societat és el coneixement, les desigualtats en l'educació tenen un gran impacte en el futur dels individus. El tipus d'educació que es rep, així com l'entorn en què se socialitza l'infant i el jove, repercuteix directament en el seu nivell de preparació i condiciona les seves oportunitats futures en el mercat de treball.

Es tracta d'un **cercle viciós** en el qual classe social i educació es troben íntimament relacionats. Les dades posen de manifest que la pobresa constitueix una limitació molt important per millorar el nivell educatiu: créixer en una llar pobra limita de 14 a 1 les possibilitats d'assolir un títol postobligatori. Així, les desigualtats educatives que afecten els fills de les llars més pobres fa que aquests tinguin més dificultats per sortir de la pobresa ja que estan menys preparats per entrar en el món laboral.

Possibilitat d'obtenir un títol postobligatori segons la posició econòmica

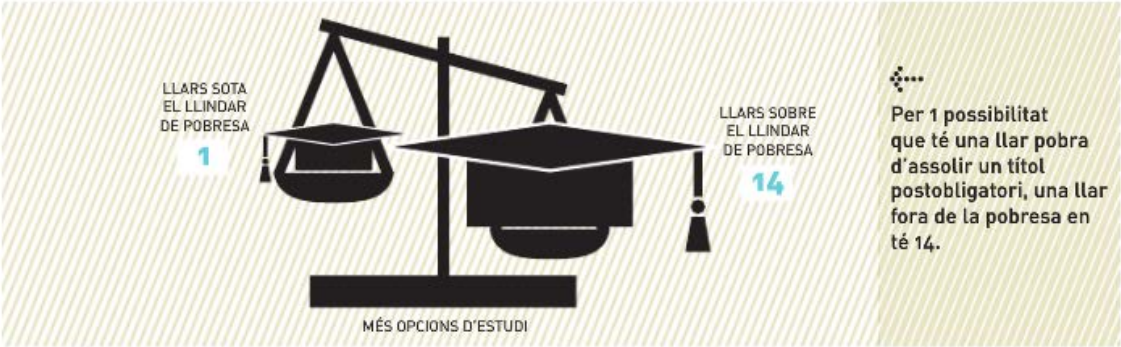

Font: Elaboració pròpia a partir de Martínez, X. i Marín, A. (2011) amb dades PaD. Fundació Jaume Bofill.

Per altra banda, els estudis mostren que, a mitjà i llarg termini, el nivell d'estudis està directament relacionat amb les possibilitats d'accedir a bones **condicions laborals**.

D2 VÍDEO

EDUCACIÓ

Quin paper juga l'educació en el futur dels nostres fills?

D2_01 EL PAPER DE L'EDUCACIÓ: LA RELACIÓ AMB L'OCUPACIÓ

Les possibilitats d'escollir una feina més qualificada, és a dir menys rutinària, sovint més interessant i amb més valor afegit, són majors en funció del nivell d'estudis. Les dades estadístiques mostren clarament que hi ha una relació molt directa entre el tipus d'ocupació i els estudis realitzats. Així, per regla general, els que han fet estudis superiors solen ocupar llocs de treball qualificats o molt qualificats, els que han fet la secundària, posicions de qualificació intermèdia, i els que han estudiat estudis primaris només accedeixen a ocupacions poc qualificades.

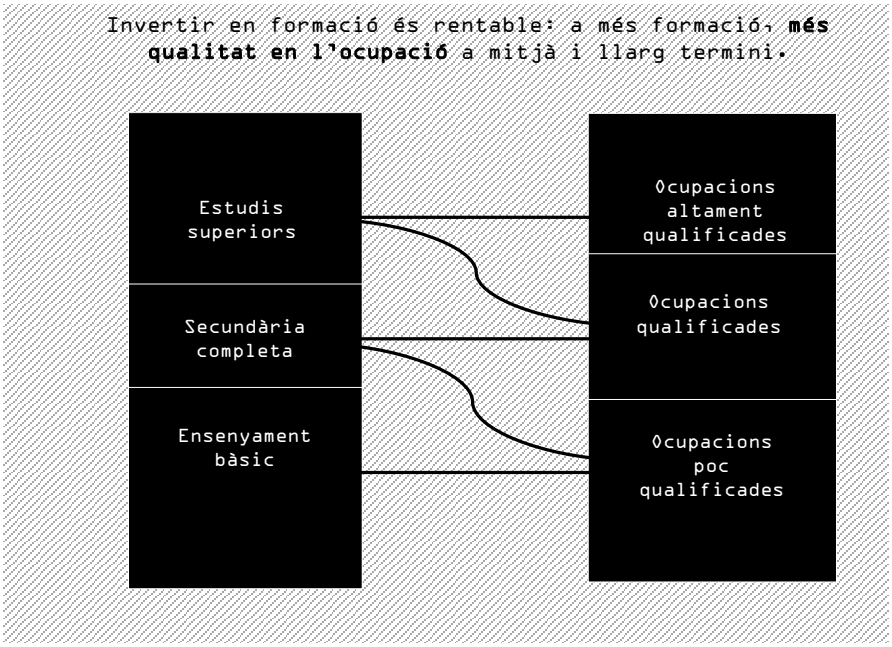

Però no es tracta únicament del tipus de feina, sinó de les **condicions de treball**. Un dels aspectes que més preocupa actualment és l'estabilitat de la feina. Tenir estabilitat laboral implica que és més fàcil fer coses com independitzar-se, saber que pots pagar el pis, formar una família, etc. Tot i que avui en dia l'estabilitat no està garantida per a ningú, els estudis mostren que l'estabilitat laboral és major entre els treballadors amb estudis secundaris o superiors que entre els treballadors sense estudis.

Un altre tema important és el **sou**. Aquest és un element que pot distorsionar molt a l'hora de prendre una decisió sobre el futur laboral. En un primer moment, els joves que decideixen deixar els estudis i posar-se a treballar –si aconsegueixen trobar feina– tenen una posició molt millor que els que estan estudiant ja que el fet de cobrar un sou els dóna més independència econòmica. Però aquesta diferència només dura uns anys. I tot i que l'entrada al mercat de treball pot ser difícil, a llarg termini la relació entre nivell d'estudis i salari és molt, molt clara.

Per últim, un element més qualitatiu, però que també és molt important, té a veure amb la **satisfacció en el lloc de treball**. L'enquesta de qualitat de vida en el treball, que es fa a diferents persones que treballen, serveix per mesurar com estan de satisfetes amb la feina que fan. En aquesta enquesta es pregunten moltes coses, però, a nivell global, en gairebé tots els aspectes les persones amb més estudis estan més satisfetes que les que no en tenen. Hi ha algunes excepcions, i per exemple, els llicenciats universitaris estan menys satisfets amb l'horari i diuen que tenen més estrès. En canvi, estan molt més contents amb les vacances que fan, amb el sou que reben, amb el contingut de la feina que fan, etc. O tenen menys sensació de perill de tenir un accident laboral que els que no tenen formació.

D2 VÍDEO

EDUCACIÓ

Quin paper juga l'educació en el futur dels nostres fills?

D2_02 GLOSSARI SOBRE EDUCACIÓ

Educació

- L'educació és un procés personal i social d'adquisició d'aprenentatges (coneixements, actituds, valors, procediments i aptituds). Des de 1952 està recollit com un dret fonamental a l'article 2 de la *Convenció Europea de Drets Humans* i des de 1966 també es garanteix aquest dret a nivell mundial a l'article 13 del *Pacte Internacional dels Drets Econòmics, Socials i Culturals* de les Nacions Unides.
- L'educació va més enllà de l'escolarització i actualment se subratlla el seu caràcter de procés que s'esdevé al llarg de tota la vida.
- Una part de l'educació passa als centres escolars de diferent tipus (educació formal), i una altra sovint s'esdevé en el temps de lleure (educació no formal).
- L'educació formal està orientada a la consecució de titulacions. Al nostre país l'educació formal se centra principalment en les escoles (bressol, instituts, universitàries, etc.).
- L'educació no formal abasta molts agents de la comunitat educativa o l'entorn com entitats, associacions, etc.
- L'educació informal implica les accions no sistematitzades ni directament lligades a la voluntat d'ensenyar que tenen una repercussió educativa, com l'acció dels mitjans de comunicació.
- Actualment pren una gran rellevància l'*e-learning* o les possibilitats del *Computer Based Training* a través de l'ús de les noves tecnologies en tots els àmbits de l'educació.

Nivell educatiu

- Quan parlem de nivell educatiu estem parlant de la titulació que han adquirit les persones en el seu pas pel sistema formal d'educació.
- Al nostre país, existeixen diferents nivells educatius jerarquitzats que es poden distingir entre obligatoris i no obligatoris. L'ensenyament bàsic i obligatori és l'etapa Primària de 6 a 12 i l'etapa Secundària de 13 a 16 (ESO).
- A Catalunya, està molt estesa, però no és obligatòria, l'Educació infantil, de 3 a 5 anys.
- Els estudis postobligatoris comencen a partir de l'obtenció del títol de Graduat en ESO i porten a diferents itineraris, principalment cap a la Formació Professional (Cicles formatius de grau mitjà o superior) o la formació pre-universitària (Batxillerat) i universitària.

D2 VÍDEO

EDUCACIÓ

Quin paper juga l'educació en el futur dels nostres fills?

D2_02 GLOSSARI SOBRE EDUCACIÓ

Ascens educatiu

- L'ascens educatiu és el pas a una titulació superior a partir de la consecució d'un nivell educatiu. Generalment es diu que una societat ha viscut un "ascens educatiu" quan la major part de la població ha obtingut unes credencials educatives superiors a les dels seus pares. Aquest és el cas de Catalunya des de finals del segle XX.
- A la nostra societat, l'educació ha servit d'ascensor social i ha permès l'adquisició de titulacions que han donat pas a ocupacions qualificades, que al seu torn han significat unes majors possibilitats socioeconòmiques per a grans capes de la població.
- La crisi de principis del segle XXI està posant en dubte el rol de promoció social de l'educació, però segueix sent un dels "escuts protectors" davant de la vulnerabilitat social. Per això, ara ja no es pot igualar amb la mateixa facilitat "ascens educatiu" amb "ascens social".
- Per anar més enllà, veure **Glossari Classes socials**.

Igualtat d'oportunitats

- La legislació reconeix el dret a la igualtat i la prohibició de qualsevol tipus de discriminació que es pugui donar en tots els àmbits de la nostra societat.
- Així, per exemple, podem ressaltar l'article 14 de la Constitució espanyola que assenyala que els ciutadans són iguals davant la llei, sense discriminació per raó de naixement, raça, sexe, religió, opinió o qualsevol altra condició o circumstància personal o social.
- Al nostre país, els poders i administracions públiques estan obligats a promoure polítiques de suport i foment de la igualtat d'oportunitats.
- La política de beques a l'educació és un bon instrument per superar les desigualtats socials i aplicar el principi d'igualtat d'oportunitats.

D2 VÍDEO

EDUCACIÓ

Quin paper juga l'educació en el futur dels nostres fills?

D2_03 **GUIÓ PER AL DEBAT: LA CONVERSA**

1. Descripció del vídeo

Una noia i un noi parlen sobre el seu futur. Tots dos han acabat el batxillerat aquest any, però les seves perspectives de futur són molt diferents.

Ella vol fer psicologia i està preocupada per la selectivitat i pel fet d'anar a la universitat. Ell, en canvi, pensa que haurà de deixar els estudis. No li han donat la beca, i no té suficients recursos econòmics per anar a la universitat. Tot i que treballa, amb el que guanya no en té prou ni per pagar la matrícula, i els seus pares tampoc estan en posició de pagar-li els estudis.

Davant d'aquesta situació, es planteja posar-se a treballar i guanyar diners però la noia li demana que s'ho pensi ("no a tothom li va bé, i menys avui en dia... sense estudis...") o que es plantegi altres alternatives ("tampoc cal que vagis a la universitat: per què no fas un cicle superior en mecànica, tu que ets un manetes?").

2. Claus per a la interpretació

La conversa ens dóna un exemple de la importància que té el nivell socioeconòmic de la família en les possibilitats educatives dels joves. Mentre que la noia té clar que el seu camí és la universitat, i el que la preocupa és aprovar la selectivitat i la carrera, en el cas del noi la manca de recursos econòmics fa que no es pugui plantejar l'opció d'anar a la universitat. Independentment de les seves capacitats i dels seus resultats acadèmics, l'accés als estudis superiors està clarament correlacionat amb la capacitat econòmica de la família.

Una bona política de beques i d'ajuts hauria de permetre donar resposta a aquestes desigualtats en les possibilitats d'accés a l'educació superior, complementant els recursos de les famílies. Però si aquests ajuts es retallen molts joves han de renunciar als estudis superiors. Com en el cas de l'Àlex, les seves famílies no poden afrontar la despesa d'una carrera universitària, i anar a la universitat requereix una dedicació a jornada completa que els impedeix treballar i pagar-se els estudis.

El vídeo també posa de manifest la importància de l'educació per accedir a un lloc de treball. Quan l'Àlex diu que es posarà a treballar i guanyar diners, la seva amiga el mira amb escepticisme, i intenta convèncer-lo perquè continuï estudiant. Com es veurà posteriorment en el vídeo, l'opinió majoritària de la gent del carrer és que una bona formació és imprescindible per trobar feina, opinió que les dades confirmen –tot i que amb algunes reserves.

Finalment, la conversa apunta el tema del desprestigi de la Formació Professional. Tot i els esforços per dignificar aquesta opció formativa i per oferir una formació de qualitat, encara es tendeix a veure l'FP com una opció de segona categoria, sent la formació universitària l'opció majoritària.

D2_03 GUIÓ PER AL DEBAT: LA CONVERSA

3. Desenvolupament de l'activitat: La conversa

Al **Quadern de l'alumne** hi ha un document (01) per treballar la conversa amb el grup. Es tracta d'un qüestionari sobre com són i què diuen els protagonistes de la conversa, que es pot omplir de manera individual o en petits grups i després pot servir com a preguntes base per al debat conjunt.

És possible que sigui necessari visualitzar la conversa més d'una vegada per tal que els alumnes puguin recollir tota la informació. Per facilitar el buidat, també es pot repartir la feina entre els alumnes, de manera que una part de la classe s'ocupi de recollir el que diu un personatge i l'altra part de la classe, de l'altre personatge. I, si el formador ho considera necessari, abans del visionat pot facilitar eines o pistes als alumnes perquè es fixin en determinats aspectes del vídeo.

A continuació trobareu les preguntes dels qüestionaris i les respostes suggerides a l'exercici:

Pregunta	Interpretació suggerida
Què faran l'any vinent l'Àlex i la seva amiga?	La noia té molt clar que estudiarà psicologia a la universitat. L'Àlex no podrà continuar estudiant i no sap què fer amb el seu futur.
Què els preocupa a cada un d'ells?	La noia està preocupada per la selectivitat i per la carrera. L'Àlex està preocupat perquè no té diners per continuar estudiant.
Quines fonts d'ingressos té l'Àlex i per què són insuficients?	La seva família, però ja fan prou esforç per ell i no els pot demanar que li paguin els estudis. La seva feina a la botiga i a l'estiu, però no guanya suficient per poder pagar la matrícula. La beca, però l'hi han denegat.
Què pensa fer?	Com que ha de renunciar a la possibilitat d'estudiar a la universitat, decideix posar-se a treballar i guanyar diners.
Què li proposa la seva amiga i com reacciona?	La seva amiga li proposa fer una formació professional en mecànica, però ell no sembla gaire convençut.

D2 VÍDEO

EDUCACIÓ

Quin paper juga l'educació en el futur dels nostres fills?

D2_04 GUIÓ PER AL DEBAT: PER QUÈ SERVEIXEN LES DADES?

1. Descripció del vídeo

Durant el vídeo es recullen les opinions de la gent del carrer mitjançant entrevistes i, després, s'ofereix una breu explicació del que diuen les dades. A continuació trobareu un resum del que diuen les diferents persones entrevistades i del que diuen les dades en relació amb les diferents qüestions que es treballen en el vídeo.

Com valorem l'educació que reben els nostres fills i filles?

El que diu la gent

Ferran. 45 anys. Operari de logística. Hi ha d'haver menys futbol i més cultura.
Josep. 72 anys. Antiquari. L'educació va millorant, però tot i això ens queixem.
Eduard. 18 anys. Estudiant. El 30-40% de la gent de la meva generació va a la universitat, però no cal tanta gent amb estudis. Per això, molts de nosaltres haurem d'emigrar.

El que diuen les dades

El 57% dels majors de 25 anys tenen un nivell educatiu superior al dels seus pares. D'aquests, el 32% tenen estudis bàsics, el 38% estudis secundaris i el 30% estudis universitaris.

Quin pes té el nivell educatiu en la posició social que assolim?

El que diu la gent

Alba. 18 anys. Estudiant. Com més estudis tinguis, més fàcil ha de ser trobar feina, tot i que actualment tot està molt difícil.
Jordi. 23 anys. Estudiant. Avui en dia és imprescindible molta educació i molts estudis.
Jordi. 40 anys. Pensionista. Sempre que es pugui formar més, millor. Però cada situació personal és diferent.
Eduard. 18 anys. Estudiant. Dels 10 homes més rics del món, només 2 tenen carrera universitària.
Elisa. 41 anys. Tècnica de comunicació. La formació sempre t'obre més portes. Darrerament hi ha hagut gent que ha deixat els estudis i s'ha dedicat a treballar en la construcció. Durant un temps s'han guanyat bé la vida, però ara estan sense feina.

El que diuen les dades

Generalment l'educació contribueix a la millora de la posició social. De cada 10 persones que milloren el seu nivell educatiu, 4 milloren la seva posició social.
Però no tothom té les mateixes possibilitats: les persones que neixen en famílies pobres tenen 14 vegades menys opcions de fer formació postobligatòria (batxillerat, FP o universitat) que la resta.
L'educació està perdent pes com a mecanisme de millora social, sobretot entre els joves. En els darrers anys, l'origen familiar torna a guanyar pes en la posició social.

D2_04 GUIÓ PER AL DEBAT: PER QUÈ SERVEIXEN LES DADES?

2. Claus per a la interpretació

En general, les opinions de la gent del carrer coincideixen amb el que diuen les dades sobre la importància de l'educació per a la millora social. Tots els entrevistats consideren que l'educació és important i necessària. La majoria, consideren que com més educació, millor. L'únic que divergeix amb aquesta opinió és l'Eduard, que afirma que no és necessari que vagi tanta gent a la universitat, i que observa que moltes de les persones que han triomfat a la vida no tenen carrera universitària.

Les dades també ens confirmen que, en general, l'educació contribueix a l'ascens social. De fet, l'evolució del nivell educatiu durant els darrers 50 anys mostra que més de la meitat dels joves tenen nivells educatius superiors als dels seus pares. Però amb matisos. I és que la posició social de partida continua sent molt determinant, fins al punt que les persones que han nascut en famílies pobres tenen moltes més dificultats per accedir a formació superior.

En els darrers anys, aquesta situació s'ha agreujat encara més. Si bé durant un temps l'educació va ser una via d'ascens social que permetia als fills de famílies més pobres accedir a una feina i una posició social millor que la dels seus pares, en les generacions més joves (entre 28 i 38 anys) això està canviant. Aquest fenomen no es dóna només a Catalunya, sinó que és comú als països amb alta escolarització i nivell de benestar.

Algunes consideracions generals a tenir en compte:

- L'opinió de la gent del carrer pot estar condicionada per molts elements, com la seva pròpia experiència, els seus prejudicis i la seva ideologia. L'edat, el sexe, l'origen geogràfic o la classe social solen tenir un paper molt important en la visió que té cada persona sobre la societat.

- Les dades ens aporten una visió més imparcial sobre la realitat social que intentem conèixer. Les dades s'han de recollir seguint un procés definit prèviament, que anomenem mètode científic, i que és propi de les ciències naturals però també de les ciències socials, que s'ocupen justament de l'estudi de la realitat social. El procés de recollida i anàlisi d'aquestes dades és lent i costós, per això sovint ens trobem que quan tenim disponibles les dades sobre una realitat social, ha passat tant de temps que aquesta ja ha canviat i no podem comparar les dades amb les opinions de les persones. Per això, és important invertir per disposar de bones fonts de dades que ens ajudin a conèixer d'una manera més objectiva la nostra realitat social.

- Les dades ens són útils perquè ens serveixen per veure què succeeix, o quines són les tendències generals. Aquesta informació ens pot ser útil per prendre decisions. Òbviament, no ho hem de prendre com una predicció, sinó com una orientació general. El que reflecteixen les dades són tendències. Després, cada cas és cada cas.

D2_04 GUIÓ PER AL DEBAT: PER QUÈ SERVEIXEN LES DADES?

3. Desenvolupament de l'activitat: Analitzem les dades

Al **Quadern de l'alumne** hi ha dos document (02 i 03) per treballar a l'aula el contrast entre dades i opinions. Es tracta de dues fitxes, una per recollir de manera individual o en petits grups què diuen les dades del vídeo, i l'altra, què diu la gent. El contrast entre aquestes dues fonts de coneixement de la realitat, es pot fer en grups petits i posteriorment plantejar un debat conjunt.

És possible que sigui necessari visualitzar el vídeo més d'una vegada per tal que els alumnes puguin recollir tota la informació. En aquest cas, es recomana realitzar un visionat inicial de tot el vídeo, i després un segon visionat per recollir la informació que dóna el vídeo. Per facilitar el buidat es pot repartir la feina entre els alumnes assignant a cada alumne o grup d'alumnes una part de la feina (p. ex. un grup d'alumnes es distribueix la recollida del que diuen les diferents persones entrevistades i cada alumne s'ocupa del buidat d'un entrevistat, un altre grup d'alumnes recull les dades estadístiques, un altre grup es fixa en els missatges de text i un últim grup s'encarrega del buidat final de les conclusions i propostes).

A continuació trobareu una sèrie de preguntes per ajudar a conduir el debat posterior sobre els continguts presentats en el vídeo:

1. Quines diferències hi ha entre el que diu la gent del carrer i el que ens mostren les dades?
2. Què diuen les dades sobre l'evolució del nivell educatiu a Catalunya?
3. Quants dels entrevistats pensen que l'educació és important?
4. I les dades, què diuen sobre el pes de l'educació en la posició social que assolim? És el mateix per a tothom?
5. I vosaltres, com ho veieu? El fet de conèixer les dades més a fons us ajuda a entendre millor el que està passant al vostre voltant?

D2

VÍDEO

EDUCACIÓ

Quin paper juga l'educació en el futur dels nostres fills?

D2_05 GUIÓ PER AL DEBAT: I NOSALTRES QUÈ?

1. Desenvolupament de l'activitat: Debat i reflexió personal

Després de treballar amb el grup els conceptes clau, haver visionat el vídeo i haver realitzat algunes de les activitats senzilles prèvies, pot ser interessant introduir un debat en primera persona, que permeti a l'alumne fer una reflexió personal sobre la seva realitat més propera.

En cas que el grup tingui un major grau de maduresa es pot passar directament a fer aquest debat després d'haver visionat i comentat el vídeo.

2. Preguntes per al debat

1. Què voleu fer quan acabeu l'ESO?
2. Voleu continuar estudiant o voleu treballar?
3. Els qui voleu estudiar, teniu clar què voleu fer?
4. Teniu suficient informació sobre les diferents opcions educatives (tant de formació professional com d'estudis universitaris)?
5. Creieu que podreu fer la formació que voleu? O podeu tenir dificultats per accedir als estudis que us agradaria fer? (Per motius acadèmics, econòmics, geogràfics...)
6. Penseu que "invertir" en educació és rentable? Creieu que estudiar us pot servir per aconseguir millors feines?
7. Quins estudis tenen els vostres pares? I els vostres avis? Hi ha hagut canvis importants en la vostra família en relació amb el nivell educatiu? Aquests canvis, han repercutit en el nivell social de la vostra família?

D2 VÍDEO

EDUCACIÓ

Quin paper juga l'educació en el futur dels nostres fills?

D2_06 GUIÓ PER AL DEBAT: QUÈ ES POT FER?

1. Desenvolupament de l'activitat: Propostes d'actuació

Després d'haver reflexionat sobre els continguts del vídeo i sobre les experiències i coneixements de l'alumnat, el pas següent és prendre consciència de les implicacions d'aquesta realitat social i posicionar-se amb propostes d'accions per canviar l'entorn més proper. Com a proposta final d'activitats base a partir del vídeo, se suggereix un debat sobre quin hauria de ser el model de societat ideal i què podríem fer per aproximar-nos-hi.

Es proposa fer aquesta activitat si el docent considera que el grup té suficient maduresa.

2. Preguntes per al debat

1. En el vídeo queda molt clar que sense una bona política de beques i ajuts, les persones que vénen de famílies pobres ho tenen molt difícil per accedir a estudis superiors. Quines polítiques públiques creieu que caldrien per assegurar una veritable igualtat d'oportunitats?
2. Si fóssiu el president de la Generalitat, o del govern Espanyol... què faríeu? Intentaríeu promoure polítiques educatives perquè tothom pogués accedir a l'educació? O dedicaríeu els recursos a una altra cosa?
3. Si una persona té un bon expedient acadèmic i treu molt bones notes, encara que la seva família tingui recursos econòmics suficients, hauria de tenir una beca? O les beques s'haurien de reservar només per a la gent que no té prou recursos econòmics?
4. I si una persona amb una beca suspèn, hauria de perdre la beca?
5. Un dels temes que més preocupen és el fracàs escolar. El número d'alumnes que deixen d'estudiar quan han acabat l'ESO és molt elevat. Com creieu que influeix això en la nostra societat? Penseu que caldria fer alguna cosa per evitar-ho? Què?
6. I en la vostra vida, què podeu fer per accedir a una bona feina?

D2_07 **PER ANAR MÉS ENLÀ: CERQUEM I EXPLIQUEM**

DIFERÈNCIES ENTRE PAÏSOS EUROPEUS

1. Característiques de l'activitat

Tipus d'activitat	Competències treballades	Àrees de coneixement involucrades
	• Tractament de la informació • Competència matemàtica • Competència social i ciutadana	• Ciències socials, geografia i història • Educació per a la ciutadania i els drets humans • Matemàtiques • Tecnologies • Tutoria

2. Objectius

- Aprendre a interpretar informació estadística.
- Aprendre a llegir i interpretar mapes.
- Reflexionar sobre les diferències en els nivells educatius dins d'Europa i Espanya.

3. Descripció

A partir de l'anàlisi d'una sèrie de mapes s'analitzaran les diferències existents a Europa pel que fa als nivells educatius de la població. Els mapes, recollits en el **Quadern de l'alumne** (fitxa A2_04), procedeixen d'un estudi titulat "Mind the Gap - education inequality across EU regions" (Atenció a la diferència: desigualtats educatives entre les regions de la UE), que ha estat elaborat per una xarxa d'experts en ciències socials de l'educació i la formació (NESSE). Per ajudar a la interpretació per part del formador, s'adjunta la nota de premsa al final d'aquesta fitxa.

L'informe es basa en les dades d'Eurostat (l'oficina estadística de la UE) i conté més de 100 mapes que il·lustren les diferències regionals en educació.

4. Materials de suport

Material per al docent:
Informe (anglès) sumari (castellà): http://ec.europa.eu/education/news/20120914docs_en.htm
Notícia: http://sociedad.elpais.com/sociedad/2013/04/07/actualidad/1365363583_177887.html
Nota de premsa: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-12-960_es.htm
Material per a l'alumne: Fitxa **A2_04**

D2 VÍDEO

EDUCACIÓ

Quin paper juga l'educació en el futur dels nostres fills?

D2_08 **PER ANAR MÉS ENLLÀ: NOTÍCIES I IMATGES PER PENSAR**

NOTÍCIES I IMATGES SOBRE EDUCACIÓ

1. Característiques de l'activitat

Tipus d'activitat	Competències treballades	Àrees de coneixement involucrades
	• Competència comunicativa lingüística • Competència social i ciutadana	• Ciències socials, geografia i història • Educació per a la ciutadania i els drets humans • Tutoria

2. Objectius

- Aprendre a interpretar el que diu la premsa sobre una determinada temàtica.
- Distingir entre diferents tipus d'articles (notícies, articles d'opinió).
- Comparar notícies amb diferents posicionaments sobre una mateixa temàtica.
- Aprendre a interpretar una imatge i escriure un text a partir de les idees que aquesta imatge suggereixi.

3. Descripció

Lectura individual o grupal de notícies i/o visionat d'imatges relacionades amb l'educació. A partir d'aquesta lectura, es generarà un debat sobre:

- El contingut dels articles i les imatges pròpiament (es pot seleccionar un dels articles proposats, més d'un article o afegir altres articles d'actualitat relacionats amb la matèria).
- Els diferents plantejaments de les imatges i dels textos en funció del tipus d'article (notícia o opinió) i de la ideologia del diari que ho publica.

4. Materials de suport

Veure els articles proposats al **Quadern de l'alumne** i les referències a la taula amb **Altres recursos per al docent**, al final d'aquest quadern.

A2_05 Diu la premsa...
A2_06 Imatges per pensar

D2_09 **PER ANAR MÉS ENLLÀ: PASSEM A L'ACCIÓ**

COLLAGE D'IDEES

1. Característiques de l'activitat

Tipus d'activitat	Competències treballades	Àrees de coneixement involucrades
	• Competència comunicativa lingüística • Competència artística • Tractament de la informació • Competència digital	• Ciències socials, geografia i història • Educació per a la ciutadania i els drets humans • Educació visual i plàstica • Tutoria

2. Objectius

1. Expressar les idees treballades en el vídeo de manera gràfica.
2. Extreure conclusions personals sobre les desigualtats en l'accés a l'educació i mostrar-les gràficament.

3. Descripció

El propòsit de l'activitat és crear un cartell o mural que capti el sentiment general dels alumnes entorn dels conceptes i idees mostrats en el vídeo. El collage es pot realitzar de manera individual, per parelles o en petits grups. Els alumnes hauran de recollir material visual de diferents fonts (piles de revistes, internet, fotografies, etc.) per tal de representar la seva opinió a l'entorn d'un determinat tema o pregunta formulat pel docent, com, per exemple: Tenim tots els mateixos drets a l'educació? Estudiar ens ajuda a prosperar socialment? Les actuals polítiques de beques són suficients per garantir igualtat d'oportunitats per a tothom?

A partir d'aquestes preguntes, els alumnes generaran els seus propis collages. Si treballen en petits grups podran generar un collage compartit a partir de les contribucions de tots els alumnes. Si es prefereix, es pot crear un collage col·lectiu sumant les diferents interpretacions de cada alumne per separat. És important que tots els alumnes tinguin oportunitats d'aportar elements al mural. El mural o collage és una via per treballar la creativitat i el treball grupal. És preferible que els alumnes seleccionin i aportin elements per al mural de manera "impulsiva", sense raonar les seves opcions. L'objectiu del mural és captar el sentiment d'una idea, no una descripció exhaustiva d'un tema.

Un cop finalitzada l'activitat es poden penjar els murals en un lloc visible de l'escola (entrada, passadissos, etc.).

D2_10 ALTRES RECURSOS PER AL DOCENT

Publicacions del PaD

Descripció	Ubicació
Trajectòries i canvi social a Catalunya. Publicació divulgativa elaborada pel Panel de Desigualtats Socials a Catalunya amb la qual s'aporten dades concretes sobre la nostra societat. Aquesta publicació inclou 10 debats en els quals s'ofereix resposta a 10 preguntes d'interès social i que es complementen amb els 10 vídeos elaborats per celebrar el 10è aniversari del PaD.	http://www.obdesigualtats.cat/img/10anys/10%20anys%20PaD/index.html
L'educació, l'ascensor social a Catalunya? 2010. Resum de l'estudi "Mobilitat social i desigualtat d'oportunitats a Catalunya", un treball que mira d'esbrinar el paper que juga l'educació en les trajectòries vitals dels catalans, i si la nostra societat ha ofert oportunitats de millora a les persones al llarg del temps.	http://www.obdesigualtats.cat/intra/ob/documents/17_educacio_ascensor_social.pdf
L'escolarització dels fills. 2004. Estudi sobre les opinions de les famílies en relació amb la importància de l'escolarització dels fills. Les dades recollides confirmen que l'escolarització és una qüestió molt important per a les llars catalanes amb nois i noies en edat escolar. D'una banda, les famílies catalanes són molt conscients de la importància que té per als seus fills el pas per l'escola. D'altra banda, l'escolarització representa, per a moltes famílies, un cost econòmic molt important.	http://www.obdesigualtats.cat/intra/ob/documents/2_escolaritzacio_fills.pdf

Premsa

Descripció	Ubicació
Oxford cambia sus normas de admisión y no exigirá demostrar medios económicos La denúncia d'un estudiant per discriminació contra els pobres ha portat la Universitat d'Oxford a canviar les seves normes d'admissió.	http://sociedad.elpais.com/sociedad/2013/03/23/actualidad/1364057251_133929.html
Asfixiados por el retraso en las becas Article sobre els problemes a què s'enfronten els estudiants pel retard a l'hora de cobrar les seves beques.	http://sociedad.elpais.com/sociedad/2013/02/14/actualidad/1360873019_798508.html
Licenciado y endeudado Davant la pujada de les taxes universitàries, el ministeri proposa un sistema de préstecs per a estudiants.	http://sociedad.elpais.com/sociedad/2012/10/09/actualidad/1349809523_142272.html
Empieza a ser complicado estudiar	http://elpais.com/elpais/2012/09

D2 VÍDEO

EDUCACIÓ

Quin paper juga l'educació en el futur dels nostres fills?

D2_10 ALTRES RECURSOS PER AL DOCENT

Descripció	Ubicació
Carta al director exposant les dificultats d'una família per pagar els estudis de la seva filla.	/07/opinion/1347035717_377835.html
Una cuesta casi imposible de subir Testimoni d'un estudiant a qui no li han concedit la beca pel canvi en els criteris que s'exigeixen per poder-la sol·licitar.	http://elpais.com/elpais/2013/01/21/opinion/1358793308_912033.html
La Fundación Bofill defiende la FP superior como "trampolín social" Notícia sobre la presentació de l'estudi "Crisis, trayectorias sociales y educación" de la Fundació Jaume Bofill.	http://ccaa.elpais.com/ccaa/2013/01/17/catalunya/1358448953_460428.html
L'estat espanyol encapçala la llista de la UE amb més joves que abandonen els estudis sense tenir una titulació superior Anàlisi de les dades sobre fracàs escolar a Espanya, que mostren que un 24,9% de nois i noies d'entre 18 i 24 anys només han completat l'educació secundària.	http://www.ara.cat/societat/Lestat-encapcala-UE-abandonen-titulacio_0_899310252.html
La generación más licenciada Carta al director d'una professora de secundària que afirma: "Probablemente tengamos la generación más licenciada de la historia pero ni de lejos la más preparada".	http://elpais.com/elpais/2013/03/21/opinion/1363896779_575619.html

Materials didàctics

Descripció	Ubicació
Pro-pontelos. Objetivos de desarrollo del milenio Materials didàctics elaborats per Educació Sense Fronteres per treballar a l'aula entorn del dret a l'educació universal. Inclou dinàmiques, temes de debat, exercicis, activitats, etc.	http://www.educacionsinfronteras.org/files/16763
Campaña mundial por la educación Materials didàctics elaborats per Educació Sense Fronteres per treballar sobre les desigualtats en l'educació a nivell mundial i reflexionar sobre les situacions d'exclusió educativa que es donen arreu del món.	http://www.educacionsinfronteras.org/es/256256

D2 VÍDEO

EDUCACIÓ

Quin paper juga l'educació en el futur dels nostres fills?

D2_10 ALTRES RECURSOS PER AL DOCENT

Webs

Descripció	Ubicació
Finlàndia. Excel·lència educativa Article al *Diari de l'escola* amb informació i dades sobre els factors que fan possible l'èxit educatiu de Finlàndia.	www.vilaweb.cat/www/diarie scola/noticia?id=2662498
Què estudiar? Article al *Diari de l'escola* amb informació i recursos d'orientació professional adreçats a estudiants d'ESO.	www.vilaweb.cat/www/diarie scola/noticia?id=2318030

Vídeos

Descripció	Ubicació
Diferents experts opinen sobre l'educació en vídeos breus responent a la pregunta: ¿quines són les tres prioritats educatives per a la Catalunya d'avui?	www.youtube.com/playlist?list=PLcsIrUHedr1J8Kq8XnmN1qcmyTSqWBCCv

Pel·lícules

Descripció	Ubicació
Pel·lícula inspirada en la novel·la *Entre les murs* de François Bégadeau, i que mostra un any escolar en una escola d'un barri conflictiu de París (títol castellà: ***La clase***). La pel·lícula està protagonitzada pels mateixos alumnes de l'institut François Dolto, té un format similar a un documental i intenta apropar-se al màxim possible a la vida real. Una realitat en què l'aprenentatge de la convivència entre professors i alumnes, els conflictes lligats a la immigració i els problemes del sistema educatiu són els principals problemes. El debat entre els "admesos" i els "desterrats" pel sistema és un altre dels grans temes de *La Clase* i mostra com l'origen social determina clarament les possibilitats dels nois i noies dels suburbis parisencs.	La pel·lícula es pot llogar a través de filmin (www.filmin.es/pelicula/la-clase).

A2

VÍDEO

EDUCACIÓ

Quin paper juga l'educació en el futur dels nostres fills?

QUADERN DE L'ALUMNE

Aquest quadern és una eina per facilitar al docent el treball sobre les temàtiques que tracta el vídeo amb materials per a l'alumne.

Inclou tres fitxes per fer activitats senzilles que ajudin a entendre i interpretar el que es diu al vídeo (01 – 03).

A la part final del quadern (04 - 05) trobareu articles de premsa i altres recursos per treballar diferents aspectes del vídeo, tot aprofundint en altres competències o àrees de coneixement, tal i com s'explica al **Quadern del docent**.

A2_01 Qüestionari: La conversa

A2_02 Full de treball: Què diuen les dades?

A2_03 Full de treball: Què diu la gent del carrer?

A2_04 Diferències entre els països europeus

A2_05 Diu la premsa...

A2_06 Imatges per pensar

A2

VÍDEO

EDUCACIÓ

Quin paper juga l'educació en el futur dels nostres fills?

A2_01 QÜESTIONARI: LA CONVERSA

El vídeo comença amb una conversa entre un noi (l'Àlex) i la seva amiga. Acaben d'acabar el Batxillerat i parlen del seu futur, però les seves preocupacions són molt diferents. Observa atentament la conversa i fixa't en com són i què diuen els personatges del vídeo en relació amb els següents aspectes:

1. Què faran l'any vinent l'Àlex i la seva amiga?

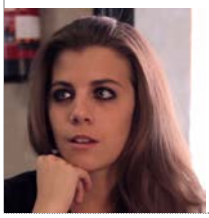	

2. Què els preocupa, a cada un d'ells?

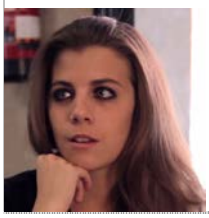	

3. Quines fonts d'ingressos té l'Àlex i per què són insuficients?

A2

VÍDEO

EDUCACIÓ

Quin paper juga l'educació en el futur dels nostres fills?

A2_01 QÜESTIONARI: LA CONVERSA

4. Què pensa fer l'Àlex?

5. Què li proposa la seva amiga i com reacciona?

A2 VÍDEO

EDUCACIÓ

Quin paper juga l'educació en el futur dels nostres fills?

A2_02 FULL DE TREBALL: QUÈ DIUEN LES DADES?

Durant el vídeo es proporcionen una sèrie de dades per donar resposta a les preguntes següents. Observa atentament el vídeo i recull les dades que apareixen.

Com valorem l'educació que reben els nostres fills i filles?	
Quin pes té el nivell educatiu en la posició social que assolim?	

A2

VÍDEO

EDUCACIÓ

Quin paper juga l'educació en el futur dels nostres fills?

A2_03 FULL DE TREBALL: QUÈ DIU LA GENT DEL CARRER?

Com valorem l'educació que reben els nostres fills i filles?	Ferran. 45 anys. Operari de logística	
	Josep. 72 anys. Antiquari	
	Eduard. 18 anys. Estudiant	
Quin pes té el nivell educatiu en la posició social que assolim?	Alba. 18 anys. Estudiant	
	Jordi. 23 anys. Estudiant	
	Jordi. 40 anys. Pensionista	
	Eduard. 18 anys. Estudiant	
	Elisa. 41 anys. Tècnica de comunicació	

A2

VÍDEO

EDUCACIÓ

Quin paper juga l'educació en el futur dels nostres fills?

A2_04 DIFERÈNCIES ENTRE ELS PAÏSOS EUROPEUS

A continuació et presentem una sèrie de mapes en els quals es comparen els nivells educatius dels diferents països d'Europa.

Aquests mapes procedeixen d'un estudi titulat "Mind the Gap - education inequality across EU regions" (Atenció a la diferència: desigualtats educatives entre les regions de la UE), i ha estat elaborat per una xarxa d'experts en ciències socials de l'educació i la formació (NESSE). L'informe, publicat l'any 2012 per la Unió Europea, es basa en les dades d'Eurostat (l'oficina estadística de la UE) i conté més de 100 mapes que il·lustren les diferències regionals en educació.

Observa atentament aquests mapes i respon a les preguntes plantejades al final d'aquesta fitxa.

ACLARIMENT SOBRE ELS NIVELLS EDUCATIUS

La Classificació Internacional Normalitzada de l'Educació (CINE 1997) estableix 6 nivells educatius homogenis per a tots els països europeus:

Nivell 0: Educació pre-primària. És la primera etapa educativa, adreçada a nens fins a 3 anys. Equival a la nostra educació infantil de primer cicle (escoles bressol).
Nivell 1: Educació primària o primer cicle d'educació bàsica. Comença entre els cinc i els set anys, i representa l'inici de l'educació obligatòria. Equival a la nostra educació infantil i primària.
Nivell 2: Primer cicle d'educació secundària. Continua amb l'educació primària però se centra més en l'ensenyança de matèries concretes. El final d'aquest cicle sol coincidir amb el final de l'educació obligatòria. Equival a l'ESO.
Nivell 3: Segon cicle d'educació secundària. Comença normalment entre els 15 i els 16 anys. La seva durada varia entre dos i cinc anys. Equival al nostre Batxillerat i la Formació Professional de grau mitjà.
Nivell 4: Educació postsecundària, no universitària. Se situa entre la formació secundària i la universitària. Aprofundeix en els coneixements adquirits en el nivell 3. Equival a la nostra Formació Professional de grau superior.
Nivell 5: Primer cicle d'educació universitària. Per accedir a aquesta educació cal haver finalitzat el nivell 3 o el 4. Equival a la Llicenciatura Universitària.
Nivell 6: Segon cicle d'educació universitària. S'hi accedeix després d'haver finalitzat la formació universitària de nivell 5. Equival als estudis de Màster o Doctorat.

A2_04 DIFERÈNCIES ENTRE ELS PAÏSOS EUROPEUS

Població amb estudis fins a l'ESO (nivells 0, 1 i 2) sobre el % de la població total

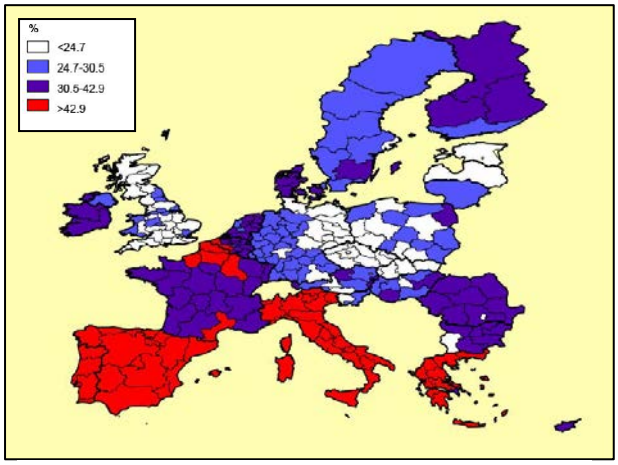

Font: Mind the Gap: education inequality across EU regions. UE, 2012

Població amb estudis secundaris postobligatoris (nivells 3 i 4) sobre el % de la població total

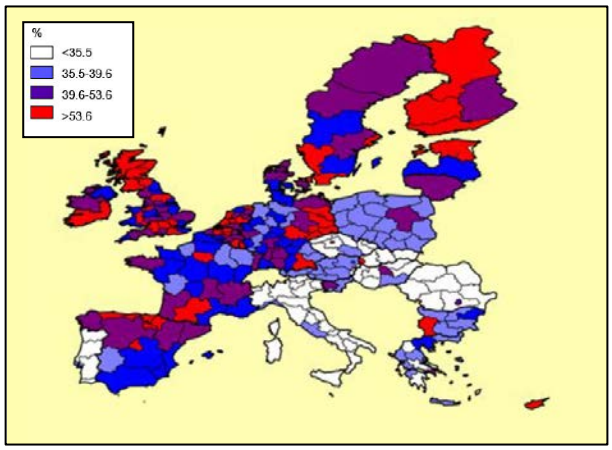

Font: Mind the Gap: education inequality across EU regions. UE, 2012

Població amb estudis secundaris terciaris (nivells 5 i 6) sobre el % de la població total

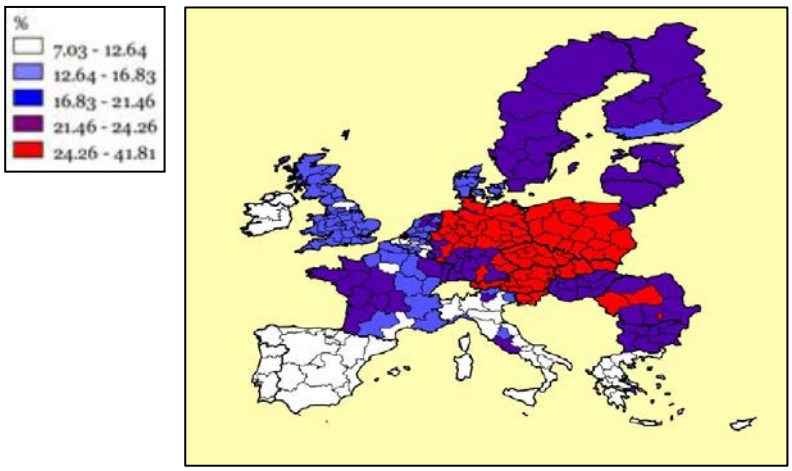

Font: Mind the Gap: education inequality across EU regions. UE, 2012

A2_04 DIFERÈNCIES ENTRE ELS PAÏSOS EUROPEUS

Estudiants a l'educació universitària i postuniversitària a Espanya (nivells 5 i 6) % sobre el total de la població entre 20 i 24 anys

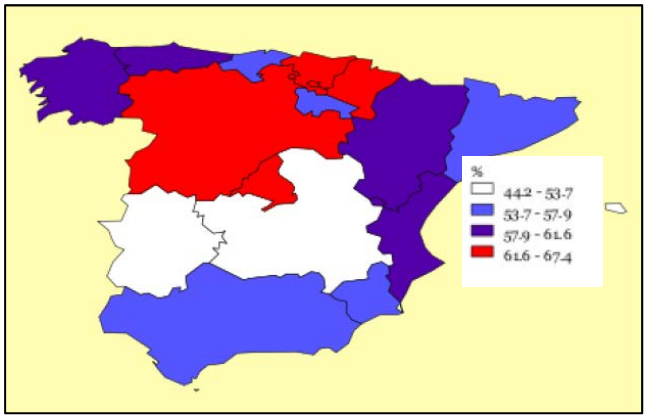

Font: Mind the Gap: education inequality across EU regions. UE, 2012

Estudiants a l'educació universitària i postuniversitària a Alemanya (nivells 5 i 6) % sobre el total de la població entre 20 i 24 anys

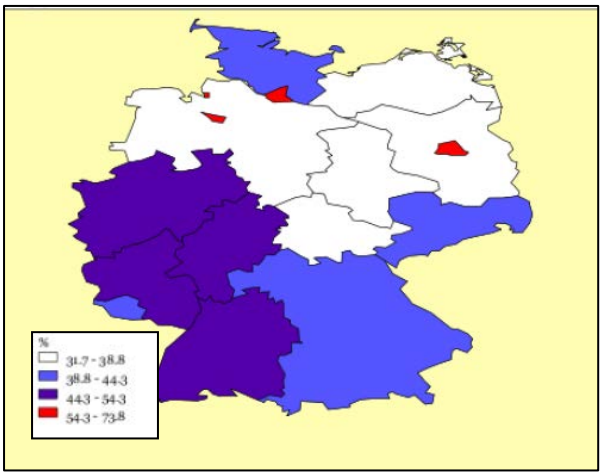

Font: Mind the Gap: education inequality across EU regions. UE, 2012

Persones amb graduat universitari o postuniversitari a Grècia (nivells 5 i 6) % sobre el total de la població entre 20 i 24 anys

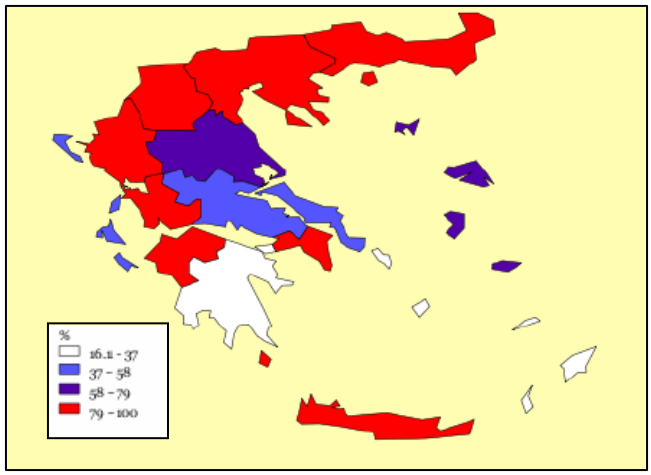

Font: Mind the Gap: education inequality across EU regions. UE, 2012

A2

VÍDEO

EDUCACIÓ

Quin paper juga l'educació en el futur dels nostres fills?

A2_04 DIFERÈNCIES ENTRE ELS PAÏSOS EUROPEUS

Preguntes:

1. Què ens diu cada gràfic? Llegeix atentament el títol i explica amb les teves paraules la pregunta a què dona resposta cada gràfic.
2. Com interpretem els colors dels gràfics? Mira les llegendes que hi ha al costat de cada gràfic i escriu, en una frase, què significa cada color.
3. Quins països europeus tenen nivells educatius més alts? I més baixos?
4. Quines comunitats autònomes tenen nivells educatius més alts? I més baixos?
5. Quines diferències hi ha a Europa pel que fa a la situació geogràfica de les universitats? En quins països hi ha més facilitat per anar a una universitat a prop de casa i en quins n'hi ha menys?
6. Quines diferències hi ha entre Alemanya, Grècia i Espanya pel que fa al % de persones amb estudis universitaris?
7. Creieu que és bo tenir molts universitaris? Per què?
8. Les dades dels gràfics, són comparables entre si? Quines diferències hi ha?
9. Per què diries que serveixen els nivells educatius CINE?

A2 VÍDEO

EDUCACIÓ

Quin paper juga l'educació en el futur dels nostres fills?

A2_05 DIU LA PREMSA...

Política de beques i dificultats en l'accés a l'educació

Oxford cambia sus normas de admisión y no exigirá demostrar medios económicos

Un aspirante a un curso de posgrado denunció a una facultad por discriminar a los pobres

DANIEL BOFFEY | Londres | 23 MAR 2013 - 18:01 CET 96

Archivado en: Universidad Oxford Admisión alumnos Reino Unido Universidad Matriculación estudiantes Europa occidental Educación superior Sistema educativo Europa Educación Sociedad

La Universidad de Oxford, una de las más prestigiosas de Reino Unido está a punto de cambiar sus normas de admisión a los cursos de posgrado después de que un estudiante denunciara a una de sus facultades por discriminación contra los pobres. El centro reexaminará los métodos de selección de sus alumnos que no solo se basan en méritos académicos sino en su habilidad para probar que tienen medios suficientes para pagar las decenas de miles de euros de gastos de matriculación y los de manutención mientras duren sus estudios.

La revisión de la admisión llegará demasiado tarde para los miles de aspirantes a entrar en esa universidad que no lo han podido hacer debido a la "garantía finaciera" exigida por Oxford, pero ayudará a los que lo intenten el próximo mes de septiembre.

Las últimas estadísticas muestran que los estudiantes británicos consideran que los estudios de posgrado son cada vez más caros. En el curso 2011-2012, casi 16.000 alumnos empezaron cursos de posgrado en universidades británicas, lo que representa una caída del 8% respecto al año anterior, según los datos de la Agencia Estadística de la Educación Superior de Reino Unido.

Damien Shannon, un alumno de Oxford de 26 años, denunció a principios de año a una de sus escuelas, Saint Hugh's, por seleccionar a sus estudiantes por su riqueza. Shannon acusó a la facultad de discriminar en contra de los pobres por su política de preguntar a los aspirantes que probaran si tenían suficiente dinero para pagar 12.900 libras (15.130 euros) al año de gastos de manutención además de las decenas de miles que cuesta la matrícula. La facultad no tuvo en cuenta los ingresos que, gracias a trabajos, el aspirante esperaba tener a lo largo del curso, tal y como le obligaban sus normas internas.

EL PAIS

SOCIEDAD

Asfixiados por el retraso en las becas

Miles de alumnos sin recursos reciben la ayuda a mitad de curso

En Cataluña aún no ha cobrado nadie

EL PAIS

SOCIEDAD

VIDA&ARTES »

Licenciado y endeudado

La subida de tasas con merma de becas conduce al sistema hacia la desigualdad

El ministerio propone un modelo de préstamos que requiere mucho dinero y precauciones, advierten los expertos

CARTAS AL DIRECTOR

Empieza a ser complicado estudiar

ROBERTO PICO RAIMUNDO | Madrid | 9 SEP 2012 - 00:04 CET

Archivado en: Becas Recortes sociales Universidad Política social Educación superior Sistema educativo Educación Sociedad

Mi mujer y yo estamos en paro. El año 2010 mi hija comenzó Biológicas en la Universidad Complutense de Madrid, entonces aún trabajábamos los dos, y la matrícula costó 1.053 euros. En el segundo curso fueron 864 euros gracias a dos matrículas de honor. En tercero hay que pagar 1.653 euros, aunque ella consiguiera tres sobresalientes el año pasado.

Empieza a ser complicado estudiar en la universidad pública. ¿Hacia dónde vamos? ¿Qué país queremos? Quizás, según nuestro Gobierno, mi hija necesite más un máster en limpieza de habitaciones de hotel en Múnich o Frankfurt, que una carrera que le gusta.— **Roberto Pico Raimundo.**

Una cuesta casi imposible de subir

22 ENE 2013 - 00:00 CET

Archivado en: Recortes sociales Becas Tasas académicas Estudiantes Política social Matriculación estudiantes España Educación Sociedad

Los estudiantes no sabemos cómo pagarnos nuestra formación. Y los problemas están creciendo con los recortes que se están llevando a cabo. Llevo tres años estudiando y cada mes de noviembre de vuelvo a una encrucijada hasta el mes de enero, sabiendo que me pueden denegar la beca. Por tercera vez me la han denegado y he tenido que pedirle el dinero a la familia para que me pagaran la matrícula. Aunque esta vez cumplía todos los requisitos económicos para que me la hubiesen dado, no me la han concedido por el cambio de ley: por haber suspendido dos asignaturas el año pasado cuando los requisitos son ahora del 90% de aprobados. Pero mi inquietud va más allá. Temo por muchos de mis compañeros. Cuando me dirigía a reclamar mi beca, una de ellas, que me acompañó, me comentó que como no se la concedieran iba a tener que ir a Cáritas a pedir comida. Evidentemente seguir estudiando sería un sueño. Somos estudiantes de Trabajo Social, y estudiamos todas las herramientas para ayudar a los demás, pero es verdaderamente muy triste utilizar éstas para paliar nuestros problemas por injusticias del Estado de Bienestar. Ah! Es que se me olvidaba. También han recortado en servicios sociales.— **Antonia Marfil Moreno.**

Quin paper juga l'educació en el futur dels nostres fills?

A2_05 DIU LA PREMSA...

Nivell d'estudis a Espanya

La Fundación Bofill defiende la FP superior como "trampolín social"

La secundaria ya no es suficiente para evitar el riesgo de pobreza, según la entidad

IVANNA VALLESPÍN | Barcelona | 18 ENE 2013 - 00:58 CET

Archivado en: Formación profesional Enseñanza general Pobreza Cataluña España Sistema educativo Problemas sociales Educación Sociedad

La crisis se está cebando con los sectores de población con menos estudios, Además, el mercado de trabajo, cada vez más angosto, demanda a personas con un alto nivel formativo. Esta situación deja en un estado de desprotección y vulnerabilidad a las personas con estudios básicos o con la secundaria. "La educación es un escudo protector ante la crisis", ha terciado este jueves Ismael Palacín, presidente de Fundació Jaume Bofill durante la presentación del estudio 'Crisis, trayectorias sociales y educación' (2003-2009).

Según este informe, la formación de los padres es clave. Los jóvenes con más posibilidades de graduarse en una ingeniería son aquellos cuyos padres también gozan de estudios superiores. En cambio, en Humanidades, Ciencias de la Educación y FP superior, hay más equidad entre los alumnos y no influye tanto ni el nivel educativo de los progenitores ni la clase social.

SOCIETAT

L'estat espanyol encapçala la llista de la UE amb més joves que abandonen els estudis sense tenir una titulació superior

Un 24,9% de nois i noies d'entre 18 i 24 anys només han completat l'educació secundària

ACN Brussel·les | Actualitzada el 11/04/2013 18:17

D'entre els joves de l'estat espanyol entre 18 i 24 anys amb l'educació secundària finalitzada, un 24,9% havia deixat els estudis l'any 2012 abans d'obtenir una titulació superior. Són més els nois que van abandonar les aules (un 20,8%) que no pas les noies (28,8%). La d'Espanya és la taxa més elevada de la Unió Europea, on la mitjana de l'abandonament dels estudis en aquesta franja d'edat és del 12,8%. D'entre les persones a l'estat espanyol entre 30 i 34 anys, un 40,1% havia finalitzat l'educació terciària el 2012, una xifra que està per sobre de la mitjana europea, del 35,8%. En aquesta franja d'edat, a Itàlia, el país dels 27 amb la taxa més baixa, només el 22% havia completat els estudis a la universitat.

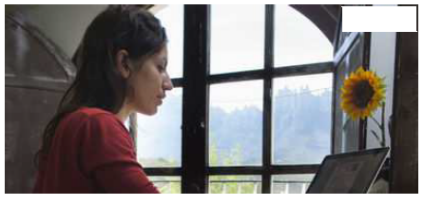

La proporció de noies que abandonen les aules és menor que la de nois. / MANOLO GARCÍA

La generación más licenciada

GLORIA GISPERT POU | Barcelona | 22 MAR 2013 - 00:00 CET

Archivado en: Referencias El País Educación secundaria Generaciones Enseñanza general Universidad Educación superior Sistema educativo España Educación Sociedad

Como antigua profesora de secundaria, prejubilada por no poder aguantar más, no a los alumnos, sino al sistema, cada vez que llega a mis oídos el comentario de que estamos ante la generación más preparada de la historia se me erizan los pelos. Coincido totalmente con Luis Risco Salanova (Cartas al Director, 19 de marzo) en que probablemente tengamos una minoría más preparada, minoría que lo ha conseguido con mucho esfuerzo personal y la inteligencia de no haberse dejado engañar. Pero de ahí a la otra afirmación hay un gran trecho.

En un viaje cultural coincidí con un industrial de éxito y muy culto que al oír este comentario respondió: "Probablemente tengamos la generación más licenciada de la historia pero ni de lejos la más preparada". Desde entonces hice mío este comentario.— **Gloria Gispert Pou**.

EDUCACIÓ

Quin paper juga l'educació en el futur dels nostres fills?

A2_06 IMATGES PER PENSAR

EDUCACIÓ

Quin paper juga l'educació en el futur dels nostres fills?

A2_06 IMATGES PER PENSAR

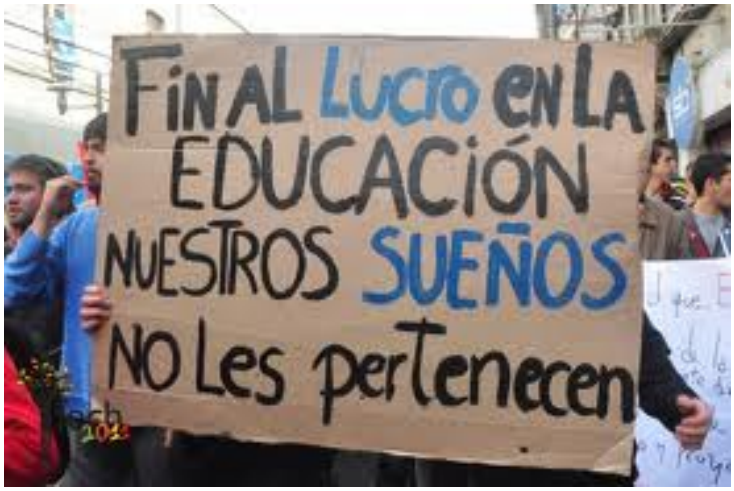

Com som els catalans?

Materials didàctics per comprendre la societat catalana actual

Laia Monterde, Anna Tarrés, Clàudia Vallvé

Classes socials	Habitatge
Educació	Joventut i emancipació
→Pobresa	Formació de parella
Treball	Models de convivència
Treball domèstic i familiar	Usos lingüístics

PaD
Panel de Desigualtats a Catalunya

www.paneldesigualtats.cat

FUNDACIÓ JAUME BOFILL

Com som els catalans? Materials didàctics per comprendre la societat catalana actual

La Fundació Jaume Bofill, a partir de les anàlisis de l'enquesta **Panel de Desigualtats Socials a Catalunya (PaD),** posa a disposició de les escoles i instituts una sèrie de materials didàctics per treballar en l'àmbit educatiu com és la societat catalana d'avui, fent èmfasi en les seves desigualtats socials.

La proposta didàctica gira entorn dels materials elaborats amb motiu dels 10 anys del PaD "Trajectòries i canvi social a Catalunya. 10 anys, 10 debats", formats per 10 vídeos per debatre sobre aspectes clau en la nostra societat, relacionats entre si.

El plantejament metodològic i la forma d'utilitzar aquests materials s'explica breument a la Guia Didàctica, que es recomana llegir abans de portar a terme les activitats proposades a continuació.

Cada vídeo està acompanyat d'una **Proposta didàctica**, un **Quadern del docen**t i un **Quadern de l'alumne**, amb propostes d'activitats i materials de suport per treballar els continguts presentats en el vídeo.

3

VÍDEO

POBRESA

La pobresa és només conseqüència de la crisi?

FITXA TÈCNICA

Preguntes clau	• Com és la pobresa a Catalunya? Quantes persones són pobres? • És possible deixar de ser pobre? Qui es queda i qui aconsegueix sortir de la pobresa? Tenen algunes característiques comunes? • La pobresa és només conseqüència de la crisi?
Complexitat	Baixa
Breu descripció	Abans de la crisi, a Catalunya 1 de cada 5 persones era pobra. I la crisi ha fet empitjorar aquesta situació, ampliant els sectors de població en risc de pobresa i fent més dures les condicions de vida de les persones pobres. Els estudis fets mostren que hi ha factors que duen les persones a tenir més probabilitats (més risc) de caure en la pobresa: ser una dona gran i vídua, ser una persona immigrada, no poder treballar per una malaltia, ser una dona sola amb infants a càrrec,... En canvi els joves tenen més possibilitats de sortir de la pobresa. Per aconseguir reduir la pobresa calen polítiques de garantia de renda i polítiques laborals i familiars que garanteixin l'entrada de més d'un ingrés a les llars. A partir d'una conversa entre dues dones grans, de les dades del Panel de Desigualtats de Catalunya i de les opinions de la gent del carrer, el vídeo aporta informació i ajuda a reflexionar sobre les diferents cares de la pobresa avui i abans de la crisi a Catalunya.
Enllaç del vídeo	www.youtube.com/watch?feature=player_embedded&v=YyBhTDhBC8k
Vídeos relacionats	**Classe social**. Les persones de classes socials més baixes viuen en situació de pobresa o de risc de pobresa. **Treball**. Les dificultats o impossibilitat d'accedir a un bon lloc de treball aboquen les persones a la pobresa. **Educació**. El mecanisme principal per a la inserció social i laboral de les persones, i per tant per sortir de la pobresa, és l'educació.

3 VÍDEO

POBRESA

La pobresa és només conseqüència de la crisi?

PROPOSTA DIDÀCTICA

Objectiu	Activitat	Metodologia	Materials de suport	Complexitat	Temps
	Avui parlem de... Introduïm breument els conceptes que es mostren al vídeo per facilitar la seva comprensió.	Presentació per part del docent	**D3_01** Què és la pobresa? **D3_02** Glossari sobre pobresa	Baixa	15'-30'
	Analitzem un cas Visionem la conversa inicial i l'analitzem a partir d'un qüestionari i del debat.	Resposta a qüestionari i debat	**D3_03** Guió per al debat: La conversa **A3_01** Full de treball: La conversa	Baixa	15'
	Analitzem les dades Durant el visionat del vídeo, una part de l'aula apunta el que diuen les dades i l'altra el que diu la gent. Després comparem les respostes i reflexionem sobre el mètode científic per explicar la realitat que ens envolta.	Treball individual, treball en petits grups i debat	**D3_04** Guió per al debat: Per què serveixen les dades? **A3_02** Full de treball: Què diuen les dades? **A3_03** Full de treball: Què diu la gent del carrer?	Baixa	30'-45'
	Reflexions sobre les vivències i les situacions personals Traslladem el debat a l'àmbit personal, reflexionant sobre la situació de l'alumnat i el seu entorn.	Debat	**D3_05** Guió per al debat: I nosaltres què?	Mitjana	30'
	Fem propostes d'actuació A partir de les polítiques proposades al vídeo i d'altres iniciatives, pensem en accions a realitzar per part dels poders públics, per altres organitzacions i per l'alumnat per reduir les problemàtiques exposades al vídeo.	Debat	**D3_06** Guió per al debat: Què es pot fer?	Alta	30'
	Per anar més enllà Proposta d'activitats i de materials de suport per aprofundir en els temes del vídeo, en qualsevol moment del procés d'aprenentatge. S'adjunta un llistat final amb altres recursos per seguir treballant els temes.		**D3_07** Cerquem i expliquem **D3_08** Investiguem **D3_09** Jocs i dinàmiques per reflexionar **D3_10** Passem a l'acció **D3_11** Altres recursos per al docent	Alta	Variable

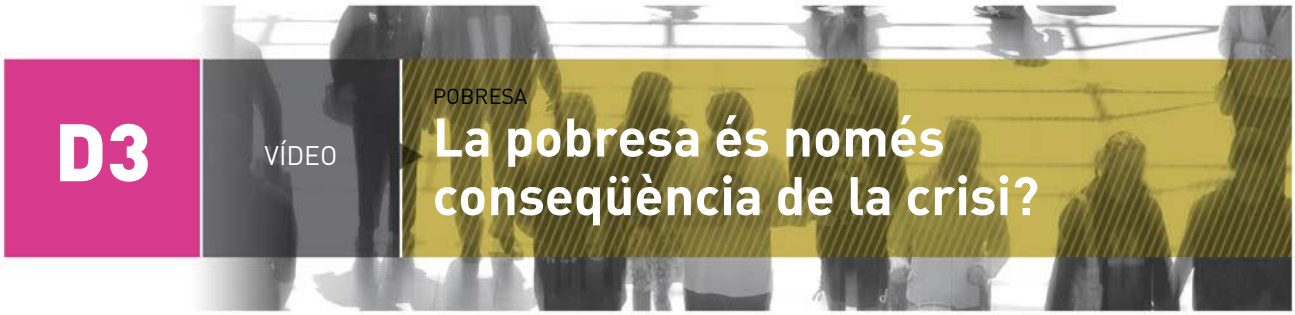

D3 VÍDEO

POBRESA

La pobresa és només conseqüència de la crisi?

QUADERN DEL DOCENT

Aquest quadern és una eina per facilitar al docent el treball sobre les temàtiques que tracta el vídeo i es complementa amb el **Quadern de l'alumne**, on es troben els materials (fitxes) per al desenvolupament de les activitats i altres recursos per a l'alumnat.

Inclou una explicació sobre els conceptes clau que es treballaran (documents 01 i 02) i unes propostes detallades d'activitats de debat per treballar a l'aula els diferents temes que apareixen al vídeo (03 – 06).

A la part final del quadern (07 – 10) trobareu altres propostes d'activitat, per anar més enllà del vídeo i aprofundir en altres competències o àrees de coneixement, interessant si es vol fer un treball més aprofundit o transversal (entre diferents matèries) sobre la pobresa a Catalunya.

La darrera pàgina del quadern inclou una taula amb altres recursos que es consideren valuosos i s'indica la seva ubicació (11).

D3_01 Què és la pobresa?

D3_02 Glossari sobre pobresa

D3_03 Guió per al debat: La conversa

D3_04 Guió per al debat: Per què serveixen les dades?

D3_05 Guió per al debat: I nosaltres què?

D3_06 Guió per al debat: Què es pot fer?

D3_07 Per anar més enllà: Cerquem i expliquem

D3_08 Per anar més enllà: Investiguem

D3_09 Per anar més enllà: Jocs i dinàmiques per reflexionar

D3_10 Per anar més enllà: Passem a l'acció

D3_11 Altres recursos per al docent

D3 VÍDEO

POBRESA

La pobresa és només conseqüència de la crisi?

D3_01 QUÈ ÉS LA POBRESA?

La pobresa és relativa

Quan parlem de pobresa sempre ens referim a la pobresa relativa, ja que canvia en funció de la riquesa del conjunt de cada societat. Generalment, fixem el **llindar de la pobresa** en el 60% de la renda mediana (no mitjana!) de Catalunya per cada any. Comptabilitzem els ingressos anuals nets (d'impostos) de cada família: Ingressos provinents del seu treball (salari, pensió de jubilació,...), prestacions socials i ajudes (atur, ajudes puntuals,...), ingressos del capital (interessos dels estalvis,...), etc. S'assumeix que les famílies que tenen uns ingressos inferiors al 60% de la renda mediana de Catalunya, no tenen prous ingressos per cobrir les seves necessitats bàsiques. Es considera **pobresa extrema** la que pateixen les famílies amb rendes inferiors al 30% de la renda mediana. També hi ha indicadors absoluts de la pobresa, comuns a diferents societats, com el nombre de persones que viuen amb menys d'1$ o de 2$ al dia, però que no s'utilitza a les societats occidentals.

La pobresa és dinàmica

La pobresa no és un fenomen estàtic, inamovible, sinó que les persones entren i surten de la pobresa en funció de molts factors (pèrdua d'una feina, un projecte migratori a un altre país, un divorci o separació, enviudar,...). Les famílies amb més possibilitats d'entrar o sortir de la pobresa són aquelles que se situen més a prop del llindar. Les dades del Panel de Desigualtats (PaD) de la Fundació Jaume Bofill permeten veure aquests canvis en la dinàmica de la pobresa (qui entra, qui surt i qui hi resta), ja que és una enquesta longitudinal (és a dir, que es repeteix en diferents moments del temps, en aquest cas cada any) i panel (és a dir, que s'entrevisten les mateixes persones cada any). Les persones que tenen més dificultats per sortir de la pobresa, acaben patint una **pobresa persistent**.

Persones que s'han mantingut en la pobresa, per edats (2003 i 2004)

Font: Elaboració pròpia a partir d'Ayllón, S. i Ramos, X. (2008) amb dades PaD. Fundació Jaume Bofill.

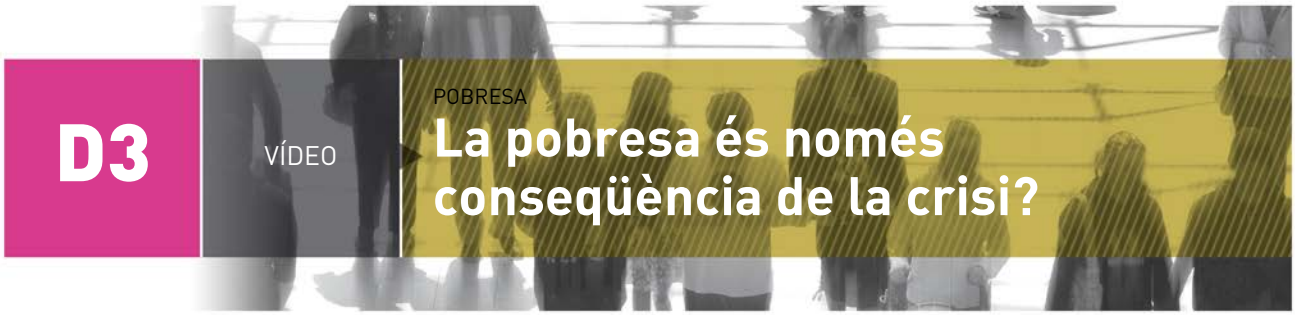

D3 VÍDEO

POBRESA

La pobresa és només conseqüència de la crisi?

D3_01 QUÈ ÉS LA POBRESA?

Com són les persones que tenen més dificultats per sortir de la pobresa?

Hi ha diversos factors que dificulten sortir de la pobresa: la vellesa (ser una persona gran) i la inactivitat (per exemple, les mestresses de casa), el tipus de treball o si estàs a l'atur i també característiques individuals com el nivell educatiu (sense estudis o estudis primaris), la immigració, l'estat de salut (tenir una discapacitat o incapacitat laboral) i el règim de tinença de l'habitatge (compra o lloguer). Els col·lectius amb major risc de pobresa a Catalunya són les persones grans (són el 32% dels pobres) i especialment les **dones grans** (jubilades, vídues,...); els joves (gairebé el 19%); les **famílies monoparentals** (que representen un terç de la pobresa), i on la majoria també són dones; les persones que viuen soles; les persones aturades; les qui tenen una incapacitat laboral, i, finalment, les **famílies d'origen immigrant** són les que tenen un major risc (del 80%) de caure en la pobresa.

Persones que s'han mantingut en la pobresa, per sexe (2003 i 2004)

Font: Elaboració pròpia a partir d'Ayllón, S. i Ramos, X. (2008) amb dades PaD. Fundació Jaume Bofill.

Per corregir aquesta situació, cal una estratègia integral per combatre la pobresa. En primer lloc, cal millorar les **polítiques de garantia de rendes (d'ingressos econòmics)** per als col·lectius que els costa sortir de la pobresa. En segon lloc, calen polítiques laborals i familiars que facilitin l'entrada de dos o més sous a les llars (a través de la conciliació familiar, l'accés i flexibilització dels serveis educatius, d'atenció a la infància i les persones dependents,...). En tercer lloc, calen mesures per combatre l'elevat fracàs escolar a la secundària i, finalment, calen polítiques d'inserció efectiva dels immigrants.

A banda de la pobresa, hi ha altres conceptes clau que apareixen al vídeo i que també es recullen al següent Glossari: taxa de pobresa, privació, pobresa dinàmica, famílies monoparentals i polítiques de garantia de rendes.

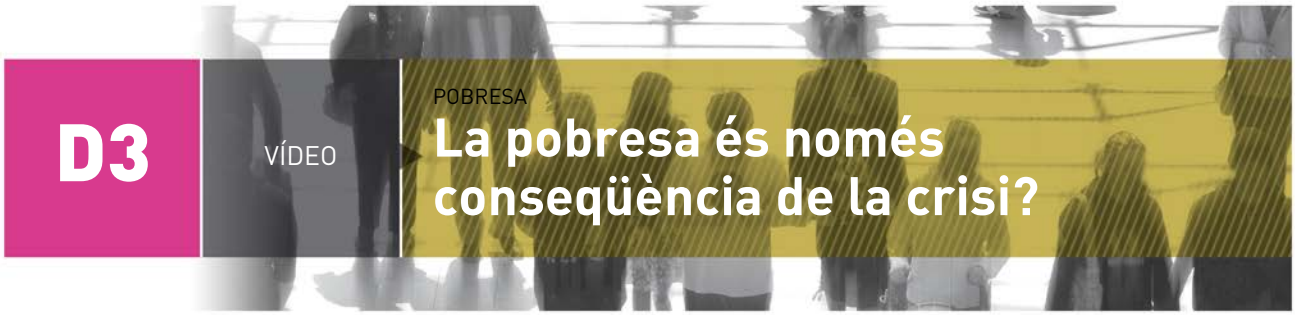

D3 VÍDEO

POBRESA

La pobresa és només conseqüència de la crisi?

D3_02 GLOSSARI SOBRE POBRESA

Pobresa

- Podem entendre la pobresa com la carència de béns suficients per viure dignament en una societat.
- Viure en la pobresa és patir condicions de vida difícils. La pobresa absoluta té a veure amb la manca de menjar, beguda i sostre per a la supervivència. Sovint es mesura en la quantitat de diners disponibles per persona al dia.
- Una societat amb un alt grau de desigualtat tindrà nivells també alts de pobresa. La pobresa s'associa a situacions d'exclusió social, marginació o precarietat.

Taxa de pobresa

- La taxa de pobresa d'una societat expressa la quantitat de persones que viuen en aquesta situació. És un càlcul basat en els diners que les persones tenen o no tenen i indica quantes persones disposen d'una quantitat insuficient de diners per viure.
- La població en risc de pobresa és la que té una renda per sota del nivell de vida mitjà de la societat.
- El llindar entre qui està en risc de pobresa i qui no s'estableix a partir de l'anàlisi de la distribució de la renda entre totes les persones en una població. El llindar de pobresa es fixa en el 60 per cent de la mediana dels ingressos disponibles anuals de les persones. La taxa de risc de pobresa, doncs, és el percentatge de persones que queden per sota d'aquest llindar.

Privació

- La privació econòmica és una perspectiva complementària a la mirada monetària de la pobresa. La privació indica de quants béns o serveis s'està una persona per tal de poder viure. Així, la privació es relaciona amb el nivell i les condicions de vida i acostuma a ser molt més alta que les taxes de pobresa.
- En certa manera tenir índexs de privació baixos indica que es té un bon nivell de vida en relació amb les pròpies expectatives. Per contra, tenir índexs de privació severs situa les persones en posició de pobresa.
- Els índexs de privació es calculen a partir de tenir en compte diferents ítems com ara l'accés a una alimentació variada, la possibilitat d'arranjament de l'habitatge o del mobiliari, la tinença d'un vestuari adequat, l'ús de serveis d'oci, etc.

Pobresa dinàmica

- La dinàmica de la pobresa és l'estudi de l'entrada, la sortida i la permanència de viure en situació de pobresa en una societat.
- L'estudi de la dinàmica de la pobresa –fins les darreres dades

D3_02 GLOSSARI SOBRE POBRESA

estudiades- mostra com en la nostra societat hi ha col·lectius com ara la gent gran o les vídues que tenen una situació de permanència en la pobresa elevada i, per contra, hi ha col·lectius que tenen una baixa permanència en la pobresa com els joves.

Família monoparental

- Les famílies monoparentals estan formades per un sol progenitor i els seus fills. Una família monoparental tant pot ser la d'una mare amb els seus 5 fills, com la d'una mare amb el seu fill de 3 anys, o la d'un home de 45 anys convivint amb la seva mare de 90 en una mateixa llar o habitatge.
- El terme monoparental ve del terme parent, no de pare. Per això seria útil tant per expressar que la llar està encapçalada per un home com per una dona. Amb tot, i atès que la major part de famílies monoparentals estan encapçalades per dones, sovint es parla d'elles com a famílies monomarentals.
- Al llarg del temps, l'origen d'aquest tipus de llar ha anat variant. Sovint es deu a què el progenitor canvia d'estat civil passant a una situació de viduïtat, separació o divorci. Un altre motiu pot ser el naixement o adopció d'un infant per part d'una persona sola (que no viu en parella).

Polítiques de garantia de renda

- Molts governs tenen polítiques de garantia de renda que cerquen el manteniment d'un ingrés mínim per mitjà d'una transferència monetària. Un exemple de política de garantia de renda és la prestació per atur o les pensions de jubilació, viduïtat, invalidesa o incapacitat laboral.
- La major part de polítiques de garantia de renda no són universals i només les poden sol·licitar les persones que compleixen determinades condicions que sovint tenen a veure amb haver cotitzat anteriorment a la Seguretat Social a través d'una relació laboral.
- Els governs poden disminuir la població pobre o en risc de pobresa a partir de fer transferències socials directes (com les polítiques de garantia de renda) i aplicar polítiques laborals i familiars que treballin per una major igualtat d'oportunitats (com les polítiques que afavoreixen la conciliació laboral i familiar, les polítiques que afavoreixen l'accés a serveis i recursos, etc.).

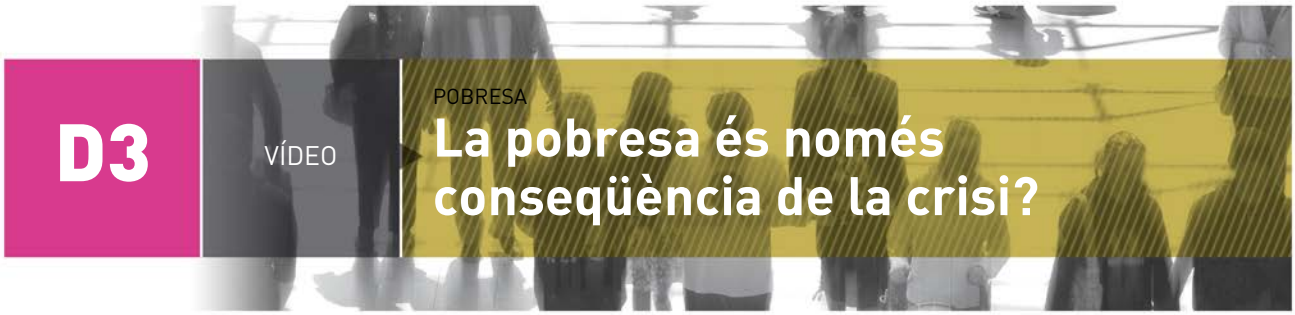

D3 VÍDEO

POBRESA

La pobresa és només conseqüència de la crisi?

D3_03 **GUIÓ PER AL DEBAT: LA CONVERSA**

1. Descripció del vídeo

Dues dones grans es troben en una cafeteria. Són amigues, la Marga és jubilada i vídua i la seva amiga viu de la pensió del seu marit jubilat. Comenten les dificultats econòmiques que passen en el seu dia a dia des que estan jubilades ("això de viure la vida després de la jubilació no sé qui s'ho ha inventat"), ja que el nivell de vida actual fa impossible viure amb la pensió que tenen. Aquesta situació és encara més difícil per a les vídues ("des de la mort del meu home no aixeco el cap"). No poden demanar diners als fills perquè no tenen una situació millor, ja que estan a l'atur o amb feines precàries ("amb el que cobren no m'atreveixo a demana'ls-hi") i han de pagar hipoteques i tirar endavant els seus fills.

2. Claus per a la interpretació

La conversa mostra la situació de dues persones que formen part de grups amb un elevat risc de pobresa (són dones, grans, una d'elles vídua i l'altra era inactiva al mercat de treball). Gran part de la població que viu en situació de pobresa a Catalunya té aquestes característiques, en canvi és una pobresa molt amagada o dissimulada que socialment passa desapercebuda.

A partir de com vesteixen les dues dones s'entreveu que han tingut posicions socials diferents en el passat, però que la jubilació i la viduïtat les ha igualat. Malgrat que la situació d'aquestes dones és fràgil, encara ho seria més si l'amiga de la Marga, que viu de la pensió del seu marit, quedés vídua, ja que es reduiria la seva pensió considerablement. D'altra banda, al vídeo també es parla de la situació d'endeutament i precarietat laboral dels fills, que s'ha fet més greu arran de la crisi.

3. Desenvolupament de l'activitat: La conversa

Al **Quadern de l'alumne** hi ha un document (01) per treballar la conversa amb el grup. Es tracta d'un qüestionari sobre com són i què diuen els protagonistes de la conversa, que es pot omplir de manera individual o en petits grups i després pot servir com a preguntes base per al debat conjunt.

És possible que sigui necessari visualitzar la conversa més d'una vegada per tal que els alumnes puguin recollir tota la informació. Per facilitar el buidat, també es pot repartir la feina entre els alumnes, de manera que una part de la classe s'ocupi de recollir el que diu un personatge i l'altra part de la classe, de l'altre personatge. I, si el formador ho considera necessari, abans del visionat pot facilitar eines o pistes als alumnes perquè es fixin en determinats aspectes del vídeo.

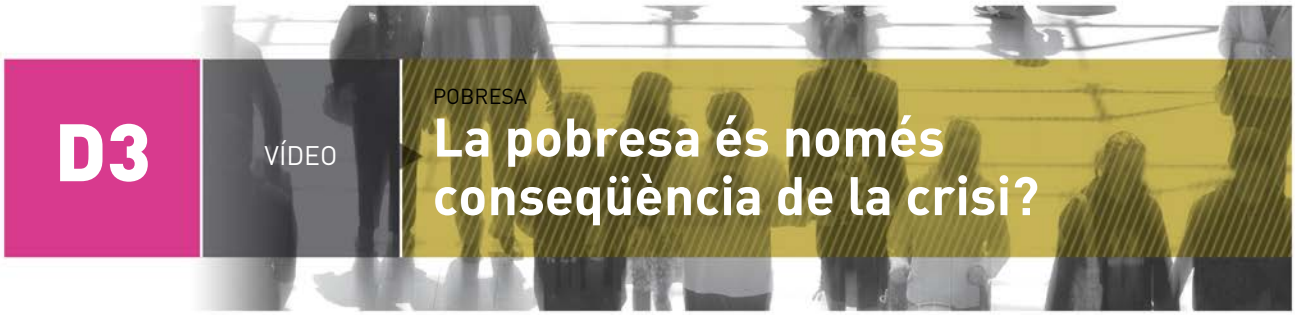

D3 VÍDEO

POBRESA

La pobresa és només conseqüència de la crisi?

D3_03 GUIÓ PER AL DEBAT: LA CONVERSA

A continuació trobareu les preguntes dels qüestionaris i les respostes suggerides a l'exercici:

Pregunta	Interpretació suggerida
Quines diferències hi ha en la seva situació familiar?	La Marga és vídua, en canvi la seva amiga viu amb el seu marit jubilat.
Quines diferències hi ha en la seva situació quan tenien l'edat per treballar?	Pel que diu, sembla que la Marga va treballar al mercat laboral durant un període de temps suficient per tenir una pensió, en canvi la seva amiga va cuidar els fills, ja que viuen de la pensió del marit.
Quines diferències hi ha en el seu aspecte físic?	La Marga no porta els cabells tenyits, ni cap collar, té un aspecte poc cuidat. L'amiga porta els cabells tenyits i recollits, collar i arracades de perles, sembla que es cuidi més. L'aspecte físic de les persones grans pot ser un reflex de la situació social i econòmica en la qual es troben.
Quines diferències hi ha en els seus problemes?	Totes dues diuen que amb la pensió que reben és impossible viure. A més, l'amiga parla dels problemes dels seus fills: precarietat, atur, problemes per pagar l'habitatge...
Diries que són dues persones pobres?	Encara que a primer cop d'ull no semblin persones pobres, es troben en situació de pobresa o bé de risc de pobresa. La pobresa entre la gent gran està molt amagada a la nostra societat, però és un dels col·lectius que més la pateix.

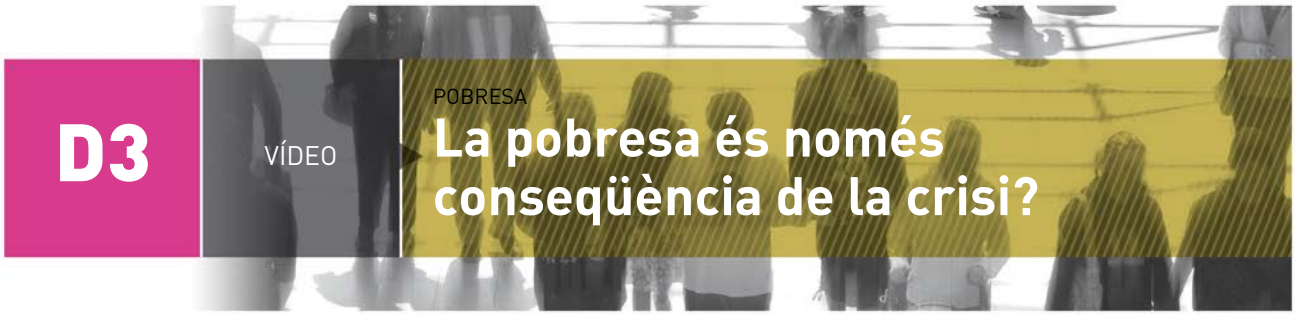

D3 VÍDEO

POBRESA

La pobresa és només conseqüència de la crisi?

D3_04 GUIÓ PER AL DEBAT: PER QUÈ SERVEIXEN LES DADES?

1. Descripció del vídeo

Durant el vídeo es recullen les opinions de la gent del carrer mitjançant entrevistes i, després, s'ofereix una breu explicació del que diuen les dades. A continuació trobareu un resum del que diuen les diferents persones entrevistades i del que diuen les dades en relació amb les diferents qüestions que es treballen en el vídeo.

Quantes persones pobres hi ha a Catalunya?

El que diu la gent

Mònica, 40 anys, secretària. Cada vegada hi ha més gent com nosaltres que han d'anar als menjadors socials amb els fills. Ferran, 45 anys, tècnic logístic. Hi ha mig milió de persones que ho estan passant realment malament.
Josep, 72 anys, jubilat. El llindar de la pobresa cada dia està més avall (hi ha més pobresa i més severa).
Elisa, 41 anys, tècnica de comunicació. Cada vegada la pobresa va baixant el nivell, fins fa un temps era la gent gran... Cada vegada hi ha menys classe mitjana i el nombre de persones pobres es va incrementant.

El que diuen les dades

A Catalunya, 1 de cada 5 persones és pobra. 1 de cada 3 avis és pobre. 1 de cada 3 llars monoparentals és pobra. 4 de cada 10 vídues són pobres. La crisi afecta als infants, en situació d'indefensió absoluta.

Qui es queda i qui aconsegueix sortir de la pobresa?

El que diu la gent

Maria, 28 anys, estudiant. Los inmigrantes lo tienen más difícil.

Carlota, 40 anys, acupuntora. La gent jove ho té molt malament perquè no hi ha feina, tot i que també són els que tenen més iniciativa. La gent de més de 50 anys són els que ho tenen més difícil.

Eduard, 18 anys, estudiant. Es pot sortir d'una situació de pobresa si es té treball i si es té sort.

Jordi, 40 anys, estudiant. No és fàcil sortir de la pobresa...

El que diuen les dades

Les persones immigrants tenen més risc de pobresa. Entre africans i asiàtics el risc és de més del 80%. La gent gran, les persones soles i les que no treballen tenen més dificultats per sortir de la pobresa. També les famílies monoparentals o amb cap de família en situació d'incapacitat laboral o d'atur. Els joves són el col·lectiu amb més possibilitats de sortir de la pobresa. El Panel de Desigualtats Socials de Catalunya facilita dades sobre la pobresa dinàmica, és a dir, sobre qui entra, qui surt i qui resta en situació de pobresa.

D3_04 GUIÓ PER AL DEBAT: PER QUÈ SERVEIXEN LES DADES?

2. Claus per a la interpretació

Les opinions de la gent del carrer mostren força coincidències amb les dades quan parlem de pobresa, tot i que cal fer algunes consideracions.

Per exemple, en contra del que diu l'Eduard (18 anys, estudiant) no tothom té les mateixes possibilitats de sortir de la pobresa, perquè hi ha característiques (com l'edat, l'origen geogràfic o les condicions de salut) que poden afectar la teva situació econòmica. Evidentment, un element clau és la classe social de partida, tot i que com diu l'Elisa (41 anys, tècnica de comunicació), sembla que, arran de la crisi, gent que pertanyia a la classe mitjana avui tindria un major risc de pobresa. Segons les dades, durant l'època de bonança econòmica, la taxa de pobresa no va disminuir i amb la crisi s'han endurit les condicions de vida de qui vivia en situació de pobresa, s'han empobrit altres sectors de la societat (la classe mitjana) i han augmentat els nivells de privació. Aquestes afirmacions coincideixen amb les visions de l'Elisa (41 anys, tècnica de comunicació) i en Josep (72 anys, jubilat), que opinen que les situacions de pobresa cada vegada són més extremes.

Algunes consideracions generals a tenir en compte:

- L'opinió de la gent del carrer pot estar condicionada per molts elements, com la seva pròpia experiència, els seus prejudicis i la seva ideologia. L'edat, el sexe, l'origen geogràfic o la classe social solen tenir un paper molt important en la visió que té cada persona sobre la societat.

- Les dades ens aporten una visió més imparcial sobre la realitat social que intentem conèixer. Les dades s'han de recollir seguint un procés definit prèviament, que anomenem mètode científic, i que és propi de les ciències naturals però també de les ciències socials, que s'ocupen justament de l'estudi de la realitat social. El procés de recollida i anàlisi d'aquestes dades és lent i costós, per això sovint ens trobem que quan tenim disponibles les dades sobre una realitat social, ha passat tant de temps que aquesta ja ha canviat i no podem comparar les dades amb les opinions de les persones. Per això, és important invertir per disposar de bones fonts de dades que ens ajudin a conèixer d'una manera més objectiva la nostra realitat social.

- Les dades ens són útils perquè ens serveixen per veure què succeeix, o quines són les tendències generals. Aquesta informació ens pot ser útil per prendre decisions. Òbviament, no ho hem de prendre com una predicció, sinó com una orientació general. El que reflecteixen les dades són tendències. Després, cada cas és cada cas.

D3_04 GUIÓ PER AL DEBAT: PER QUÈ SERVEIXEN LES DADES?

3. Desenvolupament de l'activitat: Analitzem les dades

Al **Quadern de l'alumne** hi ha dos documents (02 i 03) per treballar a l'aula el contrast entre dades i opinions. Es tracta de dues fitxes, una per recollir de manera individual o en petits grups què diuen les dades del vídeo, i l'altra, què diu la gent. El contrast entre aquestes dues fonts de coneixement de la realitat es pot fer en grups petits i posteriorment plantejar un debat conjunt.

És possible que sigui necessari visualitzar el vídeo més d'una vegada per tal que els alumnes puguin recollir tota la informació. En aquest cas, es recomana realitzar un visionat inicial de tot el vídeo i després un segon visionat per recollir la informació que dóna el vídeo. Per facilitar el buidat es pot repartir la feina entre els alumnes assignant a cada alumne o grup d'alumnes una part de la feina (p.ex. un grup d'alumnes es distribueix la recollida del que diuen les diferents persones entrevistades i cada alumne s'ocupa del buidat d'un entrevistat, un altre grup d'alumnes recull les dades estadístiques, un altre grup es fixa en els missatges de text i un últim grup s'encarrega del buidat final de les conclusions i propostes).

A continuació trobareu una sèrie de preguntes per ajudar a conduir el debat posterior sobre els continguts presentats en el vídeo:

1. Quines diferències hi ha entre el que diu la gent del carrer i el que ens mostren les dades?
2. Què diuen les dades sobre l'evolució de la pobresa a Catalunya?
3. Creieu que la situació personal de la gent del carrer que opina pot estar influint en la seva percepció de la realitat?
4. I vosaltres, com ho veieu? El fet de conèixer les dades més a fons us ajuda a entendre millor el que està passant al vostre voltant?

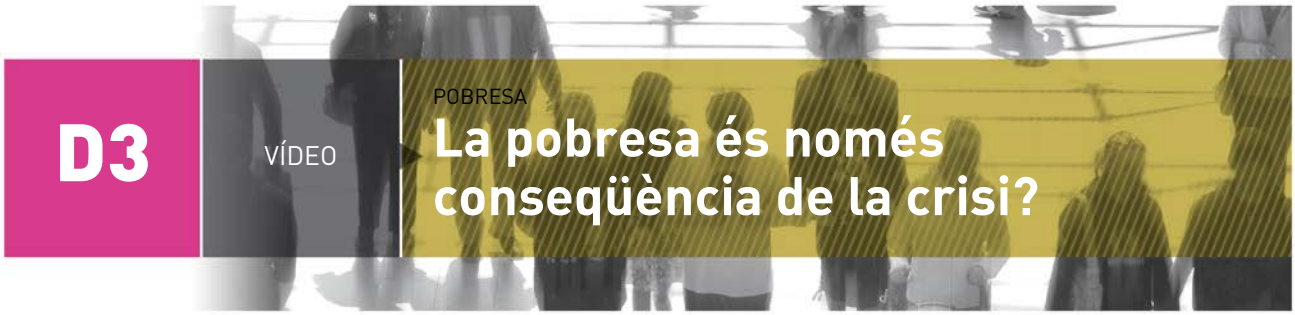

D3

VÍDEO

POBRESA

La pobresa és només conseqüència de la crisi?

D3_05 GUIÓ PER AL DEBAT: I NOSALTRES QUÈ?

1. Desenvolupament de l'activitat: Debat i reflexió personal

Després de treballar amb el grup els conceptes clau, haver visionat el vídeo i haver realitzat algunes de les activitats senzilles prèvies, pot ser interessant introduir un debat en primera persona, que permeti a l'alumne fer una reflexió personal sobre la seva realitat més propera.

En cas que el grup tingui un major grau de maduresa es pot passar directament a fer aquest debat després d'haver visionat i comentat el vídeo.

2. Preguntes per al debat

1. Què és per a vosaltres la pobresa? Com la mesuraríeu en una família?(p. ex. mirant a la seva nevera, comptant el nombre de joguines, si tenen cotxe...)
2. Creieu que hi ha persones pobres al barri on viviu? En coneixeu alguna?
3. Coneixeu alguna persona que ara sigui pobra però que abans no ho fos? Què li va passar?
4. Creieu que la pobresa és com una malaltia, a qualsevol li pot passar?
5. Amb la crisi econòmica, heu observat més dificultats econòmiques en el dia a dia a la vostra família o al vostre entorn? Quins canvis s'han donat?
6. Quines diferències creieu que hi ha entre la vostra vida i la d'una persona pobra? Penseu en les coses que feu, en el lloc on viviu, en les vostres perspectives de futur, etc.

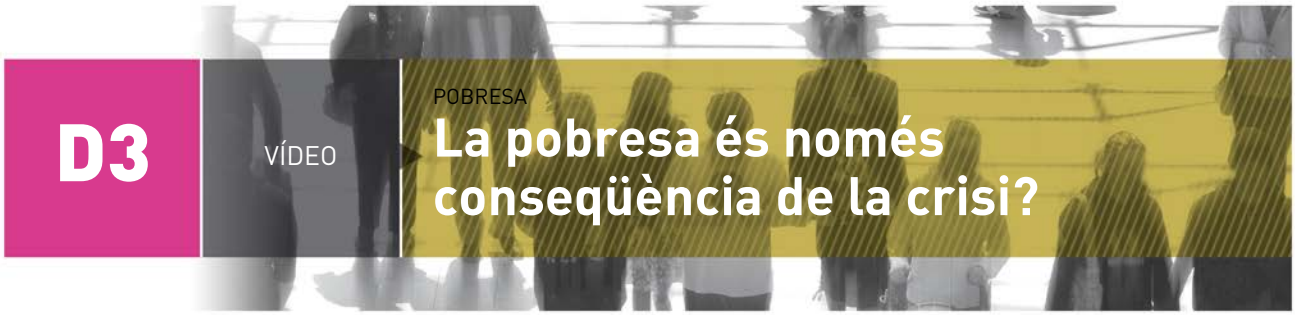

D3 VÍDEO

POBRESA

La pobresa és només conseqüència de la crisi?

D3_06 **GUIÓ PER AL DEBAT: QUÈ ES POT FER?**

1. Desenvolupament de l'activitat: Propostes d'actuació

Després d'haver reflexionat sobre els continguts del vídeo i sobre les experiències i coneixements de l'alumnat, el pas següent és prendre consciència de les implicacions d'aquesta realitat social i posicionar-se amb propostes d'accions per canviar l'entorn més proper. Com a proposta final d'activitats base a partir del vídeo, se suggereix un debat sobre quin hauria de ser el model de societat ideal i què podríem fer per aproximar-nos-hi.

Es proposa fer aquesta activitat si el docent considera que el grup té suficient maduresa.

2. Preguntes per al debat

1. El vídeo proposa algunes accions per aconseguir una societat més igualitària, com que les famílies que tinguin més dificultats per treballar rebin una renda (diners) mínima per viure dignament o facilitar que almenys dues persones de la família puguin treballar. Creieu que aquestes polítiques públiques (actuacions) podrien ajudar a reduir la pobresa?

2. Si fóssiu el/la president/a de la Generalitat o del Govern espanyol... què faríeu? Impulsaríeu mesures per reduir la pobresa o deixaríeu que les coses funcionessin per si soles?

3. I si volguéssiu aconseguir un sistema social més igualitari i més equitatiu, quines mesures o actuacions creieu que serien més efectives?

4. I en la vostra vida, què podeu fer? Creieu que podeu fer alguna cosa per reduir la pobresa al vostre barri, poble o ciutat?

5. I vosaltres? Creieu que podríeu ser pobres en un futur? Per aconseguir no caure en la pobresa, què podeu fer?

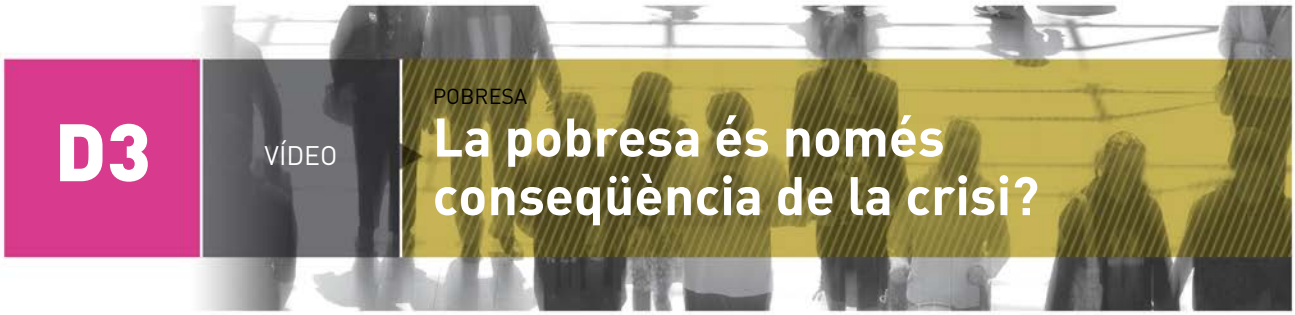

D3 VÍDEO

POBRESA

La pobresa és només conseqüència de la crisi?

D3_07 **PER ANAR MÉS ENLLÀ: CERQUEM I EXPLIQUEM**

LA IMATGE DE LA POBRESA A CATALUNYA

1. Característiques de l'activitat

Tipus d'activitat	Competències treballades	Àrees de coneixement involucrades
	• Tractament de la informació • Competència social i ciutadana • Competència comunicativa lingüística • Competència digital	• Ciències socials, geografia i història • Educació per a la ciutadania i els drets humans • Educació visual i plàstica • Llengua catalana, castellana o estrangera • Tutoria

2. Objectius

- Aprendre a cercar informació a la xarxa i en els mitjans de comunicació en paper.
- Aprendre a interpretar una imatge i escriure un text a partir del que els suggereixi.
- Fomentar la creativitat i la reflexió a partir del text i la imatge escollida.
- Fomentar el debat en grups petits de quina imatge representa millor la pobresa.

3. Descripció

Demanar a cada alumne/a la recerca d'una fotografia o imatge on es mostrin situacions de pobresa o desigualtats socials (a Internet, premsa, revistes, o fotografies de l'alumnat...) i que escriguin un text breu (7-10 línies) amb les reflexions que els provoca la foto.

En grups petits cadascú explica per què ha triat la fotografia i llegeix el seu text. Cada grup petit escull una fotografia per explicar-la al grup classe, aquella que creguin que explica millor la pobresa. Es fa un debat sobre la crisi i la pobresa a Catalunya, que pot servir també per aprofundir en alguns conceptes que apareixeran al vídeo. Les fotografies i textos poden convertir-se en un mural col·lectiu per exposar a l'aula o al centre.

4. Materials de suport

Veure un exemple de l'activitat i altres imatges proposades al **Quadern de l'alumne** i les referències a la taula amb **Altres recursos per al docent**, al final d'aquest quadern.

A3_04 Cerquem i expliquem. Exemple
A3_05 Imatges per pensar

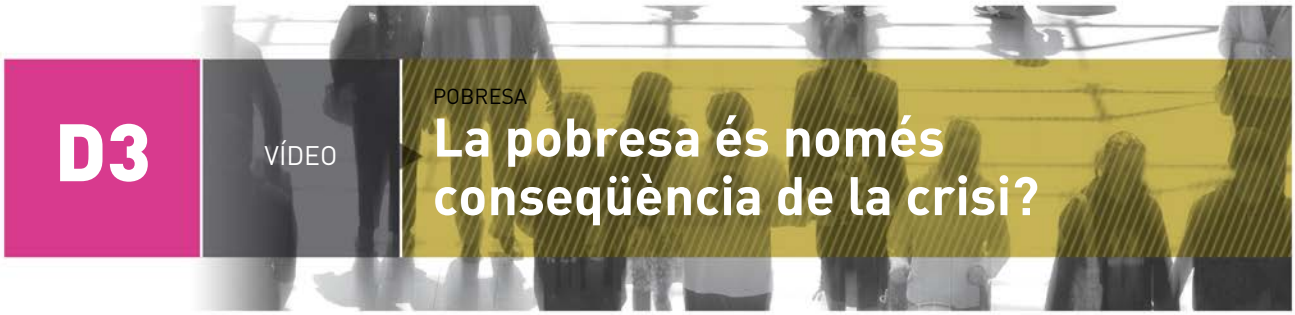

D3 VÍDEO

POBRESA

La pobresa és només conseqüència de la crisi?

D3_08 **PER ANAR MÉS ENLLÀ: INVESTIGUEM**

LA POBRESA AL NOSTRE BARRI/POBLE

1. Característiques de l'activitat

Tipus d'activitat	Competències treballades	Àrees de coneixement involucrades
	• Competència comunicativa lingüística • Competència social i ciutadana • Tractament de la informació • Competència digital	• Ciències socials, geografia i història • Educació per a la ciutadania i els drets humans • Tutoria • Matemàtiques

2. Objectius

- Aprendre a cercar informació a la xarxa i en els mitjans de comunicació en paper.
- Aprendre a analitzar la informació i escriure les principals idees.
- Percebre els canvis que s'han produït en la societat catalana i en l'entorn dels alumnes.

3. Descripció

Es demana a l'alumnat que cerqui informació sobre la pobresa i les mancances socials al seu barri o poble a través de l'ús de diferents fonts: diaris, revistes locals, ràdio o televisió locals, webs especialitzades: web de l'Ajuntament, webs d'associacions socials, blocs... i ajudant-los a fer una recerca dirigida a l'Institut d'estadística de Catalunya <www.idescat.cat>.

En segon lloc, es fan unes preguntes clau a l'alumnat que facilitin la síntesi de la informació rellevant per compartir-la a l'aula: Què diuen les notícies sobre la pobresa o les desigualtats socials? Quines són les principals dades? Com és el nostre entorn (barri/municipi) en relació amb altres? Quina evolució sembla que hi ha al llarg del temps?

4. Materials de suport

Veure els articles proposats al **Quadern de l'alumne** i "Buxaweb. Conceptes de sociologia. Glossari dels principals conceptes teòrics de la sociologia", referenciats a la taula amb **Altres recursos per al docent**, al final d'aquest quadern.

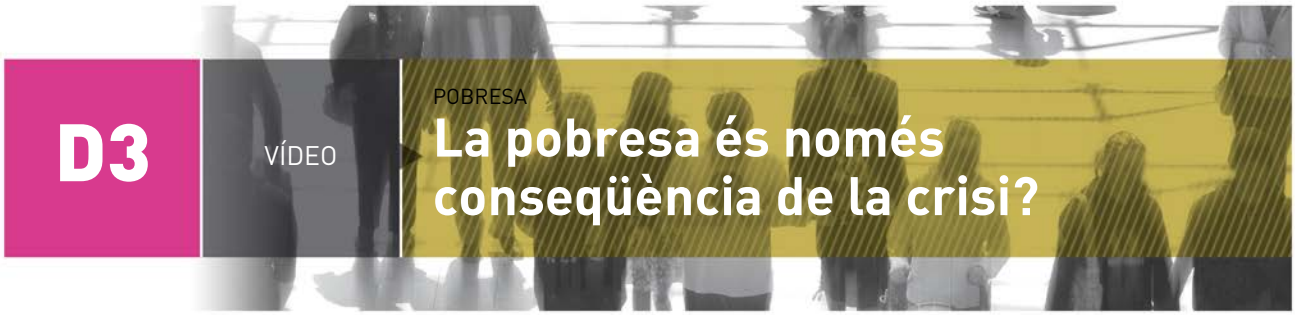

D3

VÍDEO

POBRESA

La pobresa és només conseqüència de la crisi?

D3_09 **PER ANAR MÉS ENLLÀ: JOCS I DINÀMIQUES PER REFLEXIONAR**

REFLEXIONEM SOBRE LA POBRESA

1. Característiques de l'activitat

Tipus d'activitat	Competències treballades	Àrees de coneixement involucrades
	• Competència comunicativa lingüística • Competència d'autonomia i iniciativa personal • Competència social i ciutadana	• Ciències socials, geografia i història • Educació per a la ciutadania i els drets humans • Tutoria

2. Objectius

- Reflexionar sobre les problemàtiques associades a les desigualtats socials.
- Treballar l'empatia, la capacitat de posar-se al lloc de l'altre.
- Generar cohesió de grup (tant en grups petits com en el grup classe).

3. Descripció

Realització d'una dinàmica grupal, primer en grups petits i després al grup classe, que permeti generar reflexió entorn del tema treballat.

Per exemple:

- L'antiproblema: Què passaria si no hi haguessin rics i pobres?
- Història de la portada: Creeu col·lectivament una notícia sobre una societat ideal.
- Joc dels continents: Dinàmica de la riquesa i de la desigualtat d'oportunitats entre països.

4. Materials de suport

Llibre *Gamestorming* referenciat al final del **Quadern del Docent.**

D3 VÍDEO

POBRESA

La pobresa és només conseqüència de la crisi?

D3_10 **PER ANAR MÉS ENLLÀ: PASSEM A L'ACCIÓ**

LLUITEM CONTRA LA POBRESA

1. Característiques de l'activitat

Tipus d'activitat	Competències treballades	Àrees de coneixement involucrades
	• Competència comunicativa lingüística • Competència social i ciutadana • Tractament de la informació • Competència digital • Competència d'autonomia i iniciativa personal	• Ciències socials, geografia i història • Educació per a la ciutadania i els drets humans • Tutoria

2. Objectius

- Aprendre a cercar informació a la xarxa i en els mitjans de comunicació en paper.
- Aprendre a analitzar la informació i escriure les principals idees.
- Conscienciar sobre la seva pròpia necessitat/capacitat d'actuació.

3. Descripció

En primer lloc, es proposa per petits grups una recerca d'informació sobre entitats, administracions i empreses que estiguin fent actuacions o tinguin projectes per reduir la pobresa al municipi, barri o àmbit territorial de l'institut. Cada grup busca almenys una organització i explica què fa (amb quins col·lectius i àmbits treballa, a quines zones o algun projecte concret).

Es fa una explicació i un debat al grup classe sobre quines accions podem fer per reduir la pobresa. Alguns exemples:

- Amb accions de difusió: mural amb fotografies i informació sobre el que fan les entitats per penjar a l'escola. Xerrades/presentacions d'algunes entitats a l'escola, fira d'entitats del barri a l'escola oberta a les famílies,...
- Amb projectes concrets: voluntariat, aprenentatge servei,...
- Amb denúncies públiques: cartes a l'alcalde/essa i al Síndic de Greuges, articles a la premsa local, fent propostes d'actuació per lluitar contra les desigualtats i exposar-les en fòrums públics (Consell de Joves, Parlament, Ajuntament...), visites a centres de persones sense sostre o a zones més degradades del municipi.

D3_11 ALTRES RECURSOS PER AL DOCENT

Publicacions del PaD

Descripció	Ubicació
Trajectòries i canvi social a Catalunya. 2013 Publicació divulgativa elaborada pel Panel de Desigualtats Socials a Catalunya amb la qual s'aporten dades concretes sobre la nostra societat. Aquesta publicació inclou 10 debats en els quals s'ofereix resposta a 10 preguntes d'interès social i que es complementen amb els 10 vídeos elaborats per celebrar el 10è aniversari del PaD.	http://www.obdesigualtats.cat/img/10anys/10%20anys%20PaD/index.html
La dinàmica de la pobresa a Catalunya. 2011 Resum de l'estudi "Dinàmica de la pobresa a Catalunya. Qui entra, qui surt i qui es queda a la pobresa?", dels investigadors Xavier Ramos i Sara Ayllon, que aprofundeix en alguns aspectes de la pobresa.	http://www.obdesigualtats.cat/intra/ob/documents/18_dinamica_pobresa.pdf
La pobresa a Catalunya. 2004 Resum de l'estudi "La pobresa a Catalunya. Informe 2003", dut a terme per Magda Mercader (UAB). Incideix en què cal incloure la lluita contra les desigualtats socials a l'agenda política de Catalunya, i això passa, com a condició indispensable, per disposar d'un coneixement aprofundit sobre aquestes desigualtats.	http://www.obdesigualtats.cat/intra/ob/documents/3_pobresa_a_catalunya.pdf

Premsa

Descripció	Ubicació
Dos veces pobre Article d'opinió a través d'una fotografia de *El País* (13/01/13). L'autor, Juan José Millás, reflexiona sobre la pobresa a través d'una fotografia. Tot i que pot utilitzar-se per analitzar-ne el contingut (en castellà), la proposta és que serveixi d'exemple per a l'activitat **Cerquem i expliquem**.	http://elpais.com/elpais/2013/01/12/eps/1358013221_193514.html
Crece la Barcelona pobre Article de *El País* (05/01/13) sobre com són i com evolucionen les diferències de renda entre els barris rics i pobres de Barcelona.	http://ccaa.elpais.com/ccaa/2013/01/05/catalunya/1357414914_291755.html
Tres millones de personas en pobreza extrema Article de *El País* (20/03/13) sobre els resultats de l'informe encarregat per Cáritas i elaborat per Foessa sobre la pobresa a Espanya.	http://sociedad.elpais.com/sociedad/2013/03/20/actualidad/1363816774_200137.html
Per què és important mesurar la desigualtat? (II) Entrada al bloc d'anàlisi OPEN DATA de Carlos Carrasco, dins	http://emprenem.ara.cat/opendata/2013/03/04/per-que-es-

D3_11 ALTRES RECURSOS PER AL DOCENT

Descripció	Ubicació
del diari *Ara* (04/03/13) sobre la relació entre desigualtats socials i mobilitat social a diferents països europeus.	important-mesurar-la-desigualtat-2/

Materials didàctics

Descripció	Ubicació
Més o menys pobres Activitat dins de la maleta de recursos *Mou-te per la pobresa zero*, editada per Intermón Oxfam. Per mitjà de la presentació de quatre fotografies amb les seves històries, es pretén fer reflexionar els i les participants sobre què vol dir ser pobre.	http://www.kaidara.org/ca/recurso/178
Global Express Castells de sorra L'objectiu d'aquests materials didàctics elaborats per Intermón Oxfam és generar debat i reflexió entre l'alumnat al voltant de la crisi econòmica global. La proposta d'activitats per a l'aula es planteja des del concret per acabar amb una visió global.	http://www.kaidara.org/ca/recurso/223
Gamestorming Llibre de Graym, Brown i Macanufo (2012) sobre jocs i dinàmiques de grup per reflexionar i innovar a les organitzacions.	Editorial Deusto.
Buxaweb. Conceptes de sociologia Glossari dels principals conceptes teòrics de la sociologia.	www.buxaweb.com/historia/socials/sociologia.htm#M%C3%A8todes%20i%20t%C3%A8cniques%20de%20la%20sociologia

Webs

Descripció	Ubicació
Pobresa quotidiana. Diari de l'escola Proposta educativa promoguda per VilaWeb i el portal educatiu edu365.cat, adreçada a escolars i mestres d'educació infantil, primària, secundària i batxillerat, amb informació de qualitat via Internet.	http://www.vilaweb.cat/www/diariescola/noticia?id=4014257
Aldeas Infantiles Web del projecte Aldeas Infantiles, una organització internacional privada que treballa per ajudar els nens i	http://www.aldeasinfantiles.es/Pages/Default.aspx

D3_11 ALTRES RECURSOS PER AL DOCENT

Descripció	Ubicació
famílies vulnerables.	
Kaidara Portal impulsat per Intermón Oxfam amb experiències i recursos educatius per a una ciutadania global. S'hi troben materials sobre les desigualtats entre el Nord i el Sud i també sobre desigualtats socials a les societats del Nord.	http://www.kaidara.org/ca

Vídeos

Descripció	Ubicació
Situació límit Reportatge del programa *30 minuts* de TV3 on diferents persones expliquen com intenten superar una situació del tot adversa. En el reportatge també es veu la feina que fan sobre el terreny les entitats que, agrupades al voltant de la Taula del Tercer Sector, busquen solucions d'emergència per evitar la pobresa i l'exclusió de milers de persones i ajudar-les a viure amb dignitat.	http://www.tv3.cat/30minuts/reportatges/1843/Situacio-limit
Tocar fons Reportatge del programa *30 minuts* de TV3 on persones de diferents edats i trajectòries vitals expliquen com intenten superar la seva situació d'exclusió social o de risc d'exclusió social.	http://www.tv3.cat/30minuts/reportatges/407/Tocar-fons
Why poverty? Es tracta de 8 documentals relacionats amb la pobresa al món, realitzats per directors de prestigi. Els documentals estan tots en anglès i sense subtitular.	http://www.whypoverty.net/en/theme/poverty/
Comptaambmicontralaopobresa.org Projecte solidari de l'Obra Social "La Caixa" per recollir donatius en favor de la infància. Famosos del món de l'esport i la cultura (com David Bisbal, Alejandro Sanz o Dani Pedrosa) hi participen fent versions de contes clàssics infantils.	http://comptaambmicontralapobresa.org/ca/els-contes.php

A3 VÍDEO

POBRESA

La pobresa és només conseqüència de la crisi?

QUADERN DE L'ALUMNE

Aquest quadern és una eina per facilitar al docent el treball sobre les temàtiques que tracta el vídeo amb materials per a l'alumne.

Inclou tres fitxes per fer activitats senzilles que ajudin a entendre i interpretar el que es diu al vídeo (01 – 03).

A la part final del quadern (04 - 06) trobareu articles de premsa i altres recursos per treballar diferents aspectes del vídeo, tot aprofundint en altres competències o àrees de coneixement, tal i com s'explica al **Quadern del docent**.

A3_01 Qüestionari: La conversa

A3_02 Full de treball: Què diuen les dades?

A3_03 Full de treball: Què diu la gent del carrer?

A3_04 Cerquem i expliquem: un exemple

A3_05 Diu la premsa...

A3_06 Imatges per pensar

A3 VÍDEO

POBRESA

La pobresa és només conseqüència de la crisi?

A3_01 QÜESTIONARI: LA CONVERSA

El vídeo comença amb una conversa entre dues dones grans en una cafeteria. Són amigues però les seves vides han estat diferents. Ara, en canvi, viuen unes situacions similars i parlen de la jubilació, dels marits, dels fills... Observa atentament la conversa i analitza les diferències i les similituds entre les dues dones en relació amb els següents aspectes:

1. Quines diferències hi ha en la seva situació familiar?

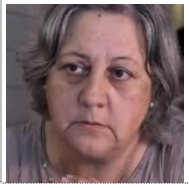	

2. I en el seu aspecte físic (la roba que porten, el pentinat...)?

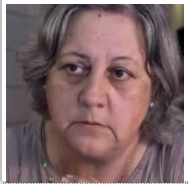	

3. I en la seva situació quan tenien l'edat per treballar?

A3 VÍDEO

POBRESA

La pobresa és només conseqüència de la crisi?

A3_01 QÜESTIONARI: LA CONVERSA

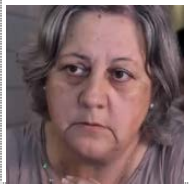	

4. I en els seus problemes?

5. Diries que són dues persones pobres?

A3 VÍDEO

POBRESA

La pobresa és només conseqüència de la crisi?

A3_02 FULL DE TREBALL: QUÈ DIUEN LES DADES?

Durant el vídeo es proporcionen una sèrie de dades per donar resposta a les preguntes següents. Observa atentament el vídeo i recull les dades que apareixen.

Quantes persones pobres hi ha a Catalunya?	
Qui es queda i qui aconsegueix sortir de la pobresa?	